

# PARKSEPA KESKKOOLI ÕPPEKAVA

## 1.peatükk Õppekava koostamise alused ja ülesehitus

### § 1. Parksepa Keskkooli õppekava koostamise alused ja ülesehitus

(1) Parksepa Keskkooli õppekava aluseks on „Riiklik põhikooli õppekava“ (Vabariigi Valitsuse määrus 06. jaanuar 2011 nr 1), „Riiklik gümnaasiumi õppekava (Vabariigi valitsuse määrus 06.jaanuar 2011 a nr.2) ning „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“ (Vabariigi Valitsuse määrus 16.12.2010 nr. 182). Parksepa keskkooli õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument.

(2) Parksepa Keskkooli õppekava koostades peetakse silmas kooli ja paikkonna eripära, kooli töötajate, vanemate ja õpilaste soove ning kasutatavaid vaimseid ja materiaalseid ressursse.

(3) Parksepa Keskkooli õppekava koostamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab direktor. Kooli õppekava kinnitab direktor. Muudatused kooli õppekavas esitatakse enne kehtestamist kooskõlastamiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.

(4) Parksepa Keskkooli õppekavas on üldosa ning ainevaldkondade õppeainete ainekavad.

(5) Õppekava **üldosas** esitatakse:

- 1) kooli väärtused ja eripära
- 2) kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid ning -põhimõtted;
- 3) õppekorraldus põhikoolis ja gümnaasiumis;
- 4) põhikooli tunnijaotusplaan õppeaineti ja klassiti; valikainete ja võõrkeelte valik; riiklikus õppekavas sätestatud õppemahtudes tehtud erisused ja erisuste tegemise põhjendused;
- 5) gümnaasiumi tunnijaotusplaan, kohustuslike kursuste ja kooli pakutavate valikkursuste ning valikõppeainete kirjeldused; õppesuundade kirjeldused; õpilase õppekoormuse kujundamise põhimõtted; erinevate õppekeelte kasutamine;
- 6) läbivate teemade ja lõimingu rakendamine
- 7) üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud ja muu taoline;
- 8) III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord;
- 9) gümnaasiumi õpilasuurimis- või praktilise töö korraldus;
- 10) õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus;
- 11) põhikooli ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus;
- 12) hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord;
- 13) karjääriõppe, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldamine;
- 14) õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus;
- 15) õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted;
- 16) kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

6. Ainevaldkondade õppeainete ainekavad ja kursustekavad esitatakse klassiti.

## SISUKORD

Kooli väärtused ja eripära .....	lk.3
Õppe- ja kasvatusesmärgid ning –põhimõtted .....	lk.3
Õppekorraldus ja ajakasutus põhikoolis ja gümnaasiumis .....	lk.5
Põhikooli tunnijaotusplaan õppeaineti ja klassiti; valikainete ja võõrkeelte valik; riiklikus õppekavas sätestatud õppeainete õppemahtudes tehtud erisused ja erisuste tegemise põhjendused .....	lk.5
Gümnaasiumi tunnijaotusplaan , kohustuslike kursuste ja kooli pakutavate valikkursuste ning valikõppeainete kirjeldused; õppesuundade kirjeldused; õpilase õppekoormuse kujundamise põhimõtted; erinevate õppekeelte kasutamine .....	lk.8
Läbivate teemade ja õppeainete vahelise lõimingu põhimõtted .....	lk.29
Üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud ja muu taoline .....	lk 39
III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord;	lk.47
Gümnaasiumi õpilasuurimis- või praktilise töö korraldus .....	lk.47
Õpilaste arengu ja õppimise toetamise ning hindamise korraldus .....	lk. 48
Põhikooli ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus .....	lk.51
Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord	lk.53
Karjääriõppe, sh karjääriinfo ja nõustamise korraldamine .....	lk.55
Õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus .....	lk.55
Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted .....	lk.56
Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord .....	lk.56
Ainevaldkondade õppeainete ainekavad	

## 2.peatükk

### Õppekava üldosa

#### § 2. Kooli väärtused ja eripära

##### Missioon

Parksepa Keskkooli töötajate missiooniks on luua kõigile õpilastele võrdväärsed võimalused ja tingimused kvaliteetse hariduse omandamiseks, arvestades nende võimeid ja huvisid, mis võimaldavad jätkata õpinguid ja elus väärikalt toime tulla.

##### Visioon

Õppekava pideva arendustöö kaudu säilitada senistel kooliastmetel hariduse andmine ning Eestit edasi viivate noorte ettevalmistamine, kes tähtsustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi.

##### Põhiväärtused

- 1) Vastastikune austus, sallivus ja koostöö
- 2) Ausus ning eetilised niisugused, mõttes kui teos
- 3) Hoolivus ja osavõtlikkus
- 4) Vaimsus, loovus ja töökus
- 5) Traditsioonide väärtustamine
- 6) Arenemisvalmidus ja paindlikkus
- 7) Keskkonnasäästlik ja tervist väärtustav eluviis

#### § 3. Parksepa Keskkooli õppe- ja kasvatusesmärgid ning -põhimõtted

- (1) Koolil on nii hariv kui ka kasvatajate ülesanne. Kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgeteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus. Gümnaasiuminoorte ettevalmistamine sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärgi teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning oma ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna.
- (2) Õpetuse ja kasvatuses põhitaotlus on tagada põhikooliõpilase eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine. Luua tingimused, et õpilased omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis või gümnaasiumijärgses kutseõppes.
- (3) Kooli ülesanne on luua õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õpikeskkond, mis toetab tema õpihimi ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist.
- (4) Kool toetab põhiliste väärtushoiakute kujunemise ja praktiliste oskuste omandamise. Õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest. Koolis luuakse alus enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes on eneseteadlik ning suhtub sallivalt ja avatult maailma ja inimeste mitmekesisusse.
- (5) Kool aitab õpilasel jõuda selgusele oma huvides ja võimetes ning tagab valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks.
- (6) Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine ja arendamine toimub kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsessi, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.

(7) Õppe – ja kasvatusesmärgid täpsustatakse Parksepa Keskkooli õppekavas kooliastmeti.

- (8) Kooliastmed on järgmised:
- 1) I kooliaste – 1.–3. klass;
  - 2) II kooliaste – 4.–6. klass;
  - 3) III kooliaste – 7.–9. klass.
  - 4) gümnaasium- 10.-12.klass

#### **§ 4. Õppe ja kasvatuses rõhuasetused I kooliastmes**

(1) Esimeses kooliastmes on õpetuse ja kasvatuses põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega.

Esimeses kooliastmes keskendutakse:

- 1) kõlbeliste tõekspidamiste ning heade käitumistavade tundmaõppimisele ja järgimisele;
- 2) positiivse suhtumise kujunemisele koolis käimisesse ja õppimisse;
- 3) õpiharjumuse ja -oskuste kujundamisele ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisele;
- 4) eneseväljendusoskuse ja -julguse kujunemisele;
- 5) põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel;
- 6) õpiraskuste äratundmisele ning tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

#### **§ 5. Õppe ja kasvatuses rõhuasetused II kooliastmes**

(1) Teises kooliastmes on õpetuse ja kasvatuses põhitaotluseks vastutustundlike ja iseseisvate õpilaste kujunemine. Õppetöös on oluline äratada ja säilitada õpilaste huvi õppekavaga hõlmatud teadmises- ja tegevusvaldkondade vastu.

Teises kooliastmes keskendutakse:

- 1) õpimotivatsiooni hoidmisele ja tõstmisele, seostades õpitud praktikaga ning võimaldades õpilastel teha valikuid, langetada otsuseid ja oma otsuste eest vastutada;
- 2) huvitegevusvõimaluste pakkumisele;
- 3) õpilaste erivõimete ja huvide äratundmisele ning arendamisele;
- 4) õpiraskustega õpilastele tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

#### **§ 3. Õppe ja kasvatuses rõhuasetused III kooliastmes**

Kolmandas kooliastmes on õppe ja kasvatuses põhitaotlus aidata õpilastel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes igapäevaelus iseseisvalt toime tulevad ning suudavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed valida.

Kolmandas kooliastmes keskendutakse:

- 1) õpimotivatsiooni hoidmisele;
- 2) õppesisu ja omandatavate oskuste seostamisele igapäevaeluga ning nende rakendatavuse tutvustamisele tulevases tööelus ja jätkuõpingutes;
- 3) erinevate õpistrateegiate teadvustatud kasutamisele ning enesekontrollimise oskuse arendamisele;
- 4) pikemaajaliste õppeülesannete (sealhulgas uurimuslike õppeülesannete) planeerimisele, eesmärkide püstitamisele ja oma tulemuste hindamisele;
- 5) õpilaste erivõimete ja huvide arendamisele;
- 6) õpilaste toetamisele nende edasiste õpingute ja kutsevalikute tegemisel

#### **§ 4. Õppe- ja kasvatuses rõhuasetused gümnaasiumis**

(1) Gümnaasiumis on õpetuse ja kasvatuses põhitaotlus, et õpilased leiaksid endale huvi- ja võimete kohase tegevusvaldkonna, millega siduda enda edasine haridustee. Gümnaasiumi ülesanne on luua tingimused, et õpilased omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgekoolis või gümnaasiumijärgses kutseõppes

Nende ülesannete täitmiseks ja eesmärkide saavutamiseks keskendutakse:

- 1) õpilaste iseseisvumisele, oma maailmapildi kujunemisele ja valmisolekule elus toime tulla;
- 2) adekvaatse enesehinnangu kujunemisele;
- 3) iseseisva õppimise ja koostööoskuste arendamisele;
- 4) edasise haridustee võimaluste tutvustamisele ja hindamisele;
- 5) kodanikuoskuste, -aktiivsuse ja -vastutuse väljakujunemisele

### **§ 5. Õppe-ja kasvatustöö rõhuasetused lihtsustatud õppekava puhul**

(1) Põhikooli lihtsustatud riiklikku õppekava rakendatakse kerge intellektipuudega õpilase puhul, kes on vastava soovitusel saanud nõustamiskomisjonilt ja õpetuse läbiviimiseks on vanema nõusolek.

(2) Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi õppiva õpilase puhul on õppe-ja kasvatustöö eesmärgiks:

- 1) Suunata kerge intellektipuudega õpilase arengut ja aidata kujuneda isiksusel, kes tuleb toime võimalikult iseseisvalt, teeb võimete kohast tööd, määratleb end oma rahva liikmena ja riigi kodanikuna.

### **§ 6. Õppekorraldus ja ajakasutus põhikoolis ja gümnaasiumis**

(1) Õppeaastas on 175 õppepäeva, välja arvatud lõpuklassid. Õppeaasta kestab 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini.

(2) Õppetöö viiakse läbi:

- 1) põhikooli I-III astmes traditsioonilise aineõppe süsteemis; kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel;
- 2) gümnaasiumiastmes rakendatakse kursuseõpet.

(3) Õpilase nädala õppekoormus õppeaineti kajastub tunnijaotusplaanis vastava klassi juures.

(4) Õppetunni pikkus on 45 minutit. Tundide ja vahetundide ajad on kättesaadavad kooli kodulehel. (5) Õppe ja kasvatuse planeerimine fikseeritakse ainekavas.

(6) Õppetööd võib läbi viia ka väljaspool kooliruumi (õppekäigud, õppeekskursioonid, ekskursioonid). Õppekäik on üldjuhul tervet õppepäeva hõlmav õppeprotsess, mis sisaldab ainetevahelist lõimumist, arendab üld- ja ainealaseid pädevusi ja läbivaid teemasid.

Õppekäigud toimuvad vastavalt õppekäikude plaanile. Õppekäigud rahastatakse omavalitsuse poolt. Ekskursioon on ühe- või mitmepäevane klassi ühisüritus, mis ei ole kooli õppekavas täpselt fikseeritud ja mille läbiviimiseks omavalitsuse poolset rahastamist ei toimu.

(7) Võimaluse korral suunab ja koordineerib õpetaja õpilasi ka kooliväliste tugistruktuuride töös (näit. TÜ Teaduskool).

(8) Vastavalt vajadusele ja võimalustele toetab aineõpet ringitöö.

(9) Õpilase vanema ja direktori või direktori volitatud pedagoogi kokkuleppel võib kool arvestada kooli õppekava välist õppimist koolis läbitava õppe osana tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratud õpitulemusi.

### **§ 7. Põhikooli tunnijaotusplaani õppeaineti ja klassiti.**

#### **(1) I KOOLIASTME TUNNIJAOTUSPLAAN**

Õppeaine	Kohustuslik tundide arv kooliastmes	Kooli kohustuslike tundide arv kooliastmes	I klass	II klass	III klass
Eesti keel	19	20	7	7 (+1)	5
A-võõrkeel	3	4			3 (+1)
Matemaatika	10	14	3 (+1)	3 (+2)	4 (+1)
Loodusõpetus	3	3	1	1	1
Inimeseõpetus	2	2	0	1	1
Muusika	6	6	2	2	2

Kunst	4,5	4,5	1,5	1,5	1,5
Tööõpetus	4,5	4,5	1,5	1,5	1,5
Kehaline kasvatus/ rütmika	8	9	2 (+1)	3	3
<b>Valikained</b>	<b>8</b>	<b>8</b>	<b>2</b>	<b>3</b>	<b>3</b>
Arvutiõpetus					1
<b>Kokku tunde nädalas</b>			<b>20</b>	<b>23</b>	<b>25</b>

*Sulgudes on kohustuslikele ainetundidele lisatud tundide arv antud aine süvendatud õpetamiseks.*

## (2)II KOOLIASTME TUNNIJAOTUSPLAAN

Õppeaine	Kohustuslik tundide arv kooliastmes	Kooli kohustuslike tundide arv kooliastmes	IV klass	V klass	VI klass
Eesti keel	11	11	5	3	3
Kirjandus	4	5		2 (+1)	2
A-võõrkeel	9	11	3 (+1)	3 (+1)	3
B-võõrkeel	3	4			3 (+1)
Matemaatika	13	15	4 (+1)	4 (+1)	5
Loodusõpetus	7	7	2	2	3
Ajalugu	3	4		1 (+1)	2
Inimeseõpetus	2	2		1	1
Ühiskonnaõpetus	1	1	1		
Muusika	4	4	2	1	1
Kunst	3	3	1	1	1
Käsitöö ja kodundus; tehnoloogiaõpetus	5	6	1 (+1)	2	2
Kehaline kasvatus	8	9	2	3	3
<b>Valikained</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>4</b>	<b>5</b>	<b>1</b>
Ujumine			1		
Arvutiõpetus				1	
<b>Kokku tunde nädalas</b>			<b>25</b>	<b>28</b>	<b>30</b>

*Sulgudes on kohustuslikele ainetundidele lisatud tundide arv antud aine süvendatud õpetamiseks.*

## (3)III KOOLIASTME TUNNIJAOTUSPLAAN

Õppeaine	Kohustuslik tundide arv kooliastmes	Kooli kohustuslike tundide arv kooliastmes	VII klass	VIII klass	IX klass
Eesti keel	6	7	2	2	2 (+1)
Kirjandus	6	6	2	2	2
A-võõrkeel	9	9	3	3	3
B-võõrkeel	9	9	3	3	3
Matemaatika	13	13	4	4	5
Loodusõpetus	2	2	2		
Geograafia	5	5	2	2	1
Bioloogia	5	5	2	2	1
Keemia	4	4		2	2
Füüsika	4	4		2	2
Ajalugu	6	6	2	2	2
Inimeseõpetus	2	2	1	1	
Ühiskonnaõpetus	2	2			2

Muusika	3	3	1	1	1
Kunst	3	3	1	1	1
Käsitöö ja kodundus; tehnoloogiaõpetus	5	5	2	2	1
Kehaline kasvatus	6	7	2 (+1)	2	2
<b>Valikained:</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>2</b>
Arvuti kasutamine uurimistöös				1	
Bioloogia praktikum					0,5
Füüsika praktikum					0,5
<b>Kokku tunde nädalas</b>			<b>30</b>	<b>32</b>	<b>32</b>

*Sulgudes on kohustuslikele ainetundidele lisatud tundide arv antud aine süvendatud õpetamiseks.*

## § 8. Põhikoolis valikainete ja võõrkeelte valik. Riiklikus õppekavas sätestatud õppeainete õppemahtudes tehtud erisused ja erisuste tegemise põhjendused.

(1) Põhikoolis:

- 1) Valikainete valiku teeb kool.
- 2) Valikainete tunnid on kasutatud erinevate õppeainete süvendatud õpetuseks:
  - a) I kooliaste: eesti keel -1 tund; A-võõrkeel-1 tund; matemaatika – 4 tundi; kehaline kasvatus- 1 tund; arvutiõpetus-1 tund;
  - b) II kooliaste: kirjandus- 1 tund; A-võõrkeel-2 tundi; B-võõrkeel-1 tund; matemaatika-2tundi; ajalugu-1 tund; käsitöö ja kodundus/tehnoloogiaõpetus-1 tund; kehaline kasvatus-1 tund; arvutiõpetus-1 tund;
  - c) III kooliaste: eesti keel- 1 tund; bioloogia ja füüsika praktikum 1 tund; kehaline 1 tund;
- 3) A-võõrkeelena õpitakse põhikooliastmes inglise ja saksa keelt. B-võõrkeelena õpitakse põhikooliastmes inglise, vene ja saksa keelt. Grupi alumiseks piirnormiks on 10 ja ülemiseks 24 õpilast. Õpilase puhul, kes õpib eesti keelt teise keelena, ei ole kohustuslikku B-võõrkeelt. A- ja B-võõrkeele valikul arvestatakse kooli võimalusi ning õpilaste soove
- 4) Võimalik on valida ka usundiõpetust. Usundiõpetuse õppegruppide alumiseks piiriks on 12 õpilast, ülemiseks piirnormiks grupis on 24 õpilast. Usundiõpetuse grupid moodustuvad kooliastme piires. Usundiõpetust õpetatakse vaid riiklikus õppekavas toodud ainekava järgi. Usundiõpetuse õppimise soov tehakse lapsevanema poolt koolile teatavaks eelmise õppeaasta juuni esimeseks nädalaks.

## § 9. Lihtsustatud õppe tunnijaotusplaan

Õppeaine/klassid	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6
Võõrkeel					2	2	2	2	2
Matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	5	5
Loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	4	4
Ajalugu						1	2	2	1
Inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1
Muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kehaline kasvatus	2	3	3	2	2	2	2	2	2
Tööõpetus	2	2	2	2	4	4	4	5	7
<b>Nädalakoormus</b>	<b>20</b>	<b>23</b>	<b>25</b>	<b>25</b>	<b>28</b>	<b>30</b>	<b>30</b>	<b>32</b>	<b>32</b>

Lihtsustatud õppel olevatele õpilastele võib kohaldada eelpoololevast tunnijaotusplaani erinevat tunnijaotusplaani (sealhulgas liita ja ümber kujundada õppeaineid), välja arvatud tööõpetuse osas. Sealjuures tagatakse õpilastele võimalused lihtsustatud õppe õpitulemuste saavutamiseks järgmiselt:

- 1) 1.–2. klassi õpitulemused hiljemalt 2. klassi lõpuks;
- 2) 3.–5. klassi õpitulemused hiljemalt 5. klassi lõpuks;
- 3) 6.–7. klassi õpitulemused 7. klassi lõpuks;
- 4) 8.–9. klassi õpitulemused põhikooli lõpuks.

Lihtsustatud õppel olevale õpilasele kehtestatakse erisused tunnijaotusplaanis individuaalse õppekavaga. Vastavalt kooli võimalustele ning õpilaste soovidele võib valida tööõpetuse ainekavas märkimata õppesuuna. Valikute tegemise ning vastavate ainekavade koostamise aluseks on kooli õppekava tööõpetuse ainekavad. Tööõpetuse ainekava võib sisaldada tööpraktikat, mille sisu esitatakse kooli õppekavas

Lihtsustatud õppe puhul võõrkeelena õpetatakse ühte keelt, mille valib kool, arvestades oma võimalusi ja õpilaste soove. Võõrkeele õpe algab 5. klassist.

## **§ 10. Gümnaasiumi õppesuundade kirjeldused; õpilaste õppekoormuse kujundamise põhimõtted; erinevate õppekeelte kasutamine**

(1)Gümnaasiumi lõpetamiseks on vajalik läbida minimaalselt 96 kursust (1 kursus on 35 õppetundi). Õpilane võib oma võimeid arvestades valida ka kuni 105 kursust, arvestusega, et tema nädalakoormuseks on maksimum 35 tundi.

(2) 10.klassides toimub õppetöö õppesuundadeta gümnaasiumi põhimõttel. See võimaldab õppida põhiainetes grupis, mis vastab õpilaste tasemele. Õpilane võib 10.klassis juurde valida valikkursustena 4 valikaine vahel (koorilaul, tantsuõpetus, sport, autoõpetus). 10.klassi valikkursused valib õpilane enne õppetöö algust hiljemalt 28.augustiks. Kool arvestab valikkursusena ka osalemist huvikoolis või mõnes muus väljaspool kooli aset leidvas õppetegevuses. Selleks peab õpilane hiljemalt 1.oktoobriks esitama kooli sekretärile kirjaliku avalduse.

(3)Õppetöö 11.ja 12.klassis:

- 1) 10.klassi kevadel teeb õpilane oma eelistustest ja edasiõppimise soovidest lähtuvalt lõpliku valiku, missuguse valdkonnaga süvendatult 11. ja 12.klassis edasi õppida. Valida saab humanitaarsuuna, loodus-ja reaalsuuna, sotsiaalsuuna vahel.
- 2) Suunavaliku raames õpib õpilane 11.klassi ja 12.klassis 31 kohustuslikku suunakursust. Lisaks on võimalik valida 4 valikkursuse vahel (ettevõtlus-ja majandusõpetus (õpilasfirma), sport, koorilaul, tantsuõpetus). Gümnaasiumi õppesuunad sisaldavad kõik eesti keele ja kirjanduse, võõrkeelte ja matemaatika ainevaldkondade kohustuslikke valikkursusi. Kursusi kavandades ja läbi viies teeb kool koostööd kutsekoolidega, kõrgkoolidega, huvikoolidega ja teiste organisatsioonidega. Kasutatakse ka infotehnoloogilisi lahendusi (moodulõpe, e-õpe).

(4)Loodus-ja reaalsuund valmistab õpilasi ette õppimaks kõrgkoolis või kutsekoolis majandus-, reaal-, tehnoloogia, inseneri-ning loodusteaduste erialadel. Antud suuna eesmärgiks on õpilasi ette valmistada laia matemaatika riigieksami sooritamiseks.

Loodusainete õpe toimub praktiliste õpitubade ja laagrite kaasabil.

Loodus- ja reaalsuuna eesmärgiks on:

- 1) süvendada õpilaste huvi reaal-ja loodusainete vastu;
- 2) tõsta õpilaste matemaatika- ja loodusteaduslikku pädevust;
- 3) tõsta õpilaste loogilise arutlemise, põhjendamise, järeldamise ja tõestamise oskust;
- 4) arendada õpilaste loovust;
- 5) tõsta õpilaste huvi tehnikateaduste vastu.



(5) Sotsiaalsuund annab ettevalmistuse sotsiaalainete õppeks Eesti kõrg- ja kutsekoolides. Sotsiaalsuuna lõpetaja omab teadmisi ajaloost, filosoofiast, Euroopa õigus- ning kultuuriruumist, tegutseb kultuurimaastikul informeeritult ning tunneb ennast kultuuritraditsioonide kandjana. Suunaaineid lõimivateks ühistegevusteks on õppekäigud kodu- ja välisriikidesse.

Sotsiaalsuuna eesmärgid on:

- 1) Süvendada õpilaste huvi sotsiaalainete vastu;
- 2) Süvendada suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjuseid ja tagajärgi;
- 3) Arendada kriitilis-loovat mõtlemist, mitmekesisest eneseväljendusoskust, isikupära väärtustamist;
- 4) Kujundada lugupidavat suhtumist erinevate maailmavaadete esindajatesse.
- 5) Läbi meedia kinnistada õpitut.

(6) Humanitaarsuund on sobilik loovatele, nutikatele ja maailmale avatud õpilastele, kelle sooviks on põhjalikumalt õppida võõrkeeli, eesti- ja maailmakirjandust, argumenteeritud väljendusoskust ning tutvuda tänapäeva meedia probleemidega.

Humanitaarsuuna eesmärgid on:

- 1) süvendada huvi humanitaarainete vastu;
- 2) iseseisva mõtlemise ja analüüsioskuse arendamine;
- 3) isikupärase ellusuhtumise kujundamine;
- 4) omandada konkurentsivõimeline haridus, et jätkata õpinguid kõrgkoolis või kutsekoolis;
- 5) anda lõpetajatele konkurentsivõimeline inglise keele oskus ning suhtlustasandil vene ja saksa keele oskus

## § 11. Gümnaasiumi tunnijaotusplaan

<b>Loodus- ja reaalsuund</b>					
<b>Ainevaldkond</b>	<b>Kursuse nimetus</b>	<b>10.klass</b>	<b>11.klass</b>	<b>12.klass</b>	<b>Kokku</b>
<b>Eesti keel ja kirjandus</b>	Keel ja ühiskond	1			<b>6</b>
	Teksti keel ja stiil	1			
	Meedia ja mõjutamine		1		
	Praktiline eesti keel I		1		
	Praktiline eesti keel II			1	
	Praktiline eesti keel III			1	
	Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine	1			<b>10</b>
	Kirjandus antiigist 19.sajandini	1			
	20.sajandi kirjandus		1		
	Kirjanduse põhiliigid		1		
	Uuem kirjandus			1	
	Kirjandus ja film		1		
	Draama ja teater		1		
	Müüt ja kirjandus			1	
	Kirjandus ja ühiskond			1	
Kõne ja väitlus			1		
<b>Võõrkeeled</b>	B2 oskustasemel võõrkeel	4			<b>4</b>

	B1 oskustasemel võõrkeel	3	2		5
	Võõrkeele riigieksamiks valmistumine		3	3	6
<b>Matemaatika</b>	Matemaatika: Avaldised ja arvuhulgad. Võrrandid ja võrrandisüsteemid. Võrratused. Trigonomeetria I. Trigonomeetria II. Vektor tasandil. Joone võrrand. Tõenäosus, statistika. Funktsioonid . Arvjadad. EkspONENT- ja logaritmfunktsioon. Trigonomeetrilised funktsioonid ning funktsiooni piirväärtus ja tuletis. Tuletise rakendused. Integraal. Planimeetria. Sirge ja tasand ruumis. Stereomeetria. Matemaatika rakendused, reaalse protsesside uurimine.	5	5	4	14
	Matemaatika riigieksamiks ettevalmistumine.			1	1
<b>Loodusained</b>	Bioloogia	0	2	2	4
	Loodusgeograafia	2			2
	Keemia	2	1		3
	Füüsika	3	1	1	5
	Suurkujud füüsika ajaloos		1		
	Füüsika praktikum		1		
	Teistsugune füüsika			1	
	Keemia praktikum		1		
	Elu keemia			1	
	Bioloogia praktikum		1		
	Looduse mitmekesisus		1	1	
	Loodusteadused, tehnoloogia ja ühiskond			1	
	Inimese anatoomia ja füüsika			1	
	Ettevalmistus suuna eksamiks			1	
<b>Sotsiaalsained</b>	Inimgeograafia: Rahvastik ja majandus	1			1
	Ajalugu:				6
	Üldajalugu	1			
	Eesti ajalugu I	1			
	Eesti ajalugu II		1		
	Lähiaeg I			1	
	Lähiaeg II			1	

	20.sajandi arengu põhijooni: Eesti ja maailm			1	
	Ühiskonnaõpetus:				2
	Nüüdisühiskond ja ühiskonna valitsemine			1	
	Ühiskonna majandamine ja kaasaja maailm			1	
	Inimeseõpetus: Perekonnaõpetus			1	1
<b>Majandus-ja ettevõtlusõpetus</b>	Ettevõtlusõpetus		1		1
	Majandusõpetus		1		1
<b>Kunstiained</b>	Muusika	1	1	1	3
	Kunst:	1	1		2
<b>Kehaline kasvatus</b>	Kehaline kasvatus	2	2	1	5
	Arvutiõpetus	1			1
	Uurimistöö alused/arvutiõpetus uurimistöös		1		1
	<b>Kokku</b>	<b>32</b>	<b>32</b>	<b>32</b>	<b>96</b>
<b>Valikkursused</b>					
	Koorilaul	1	1	1	
	Tantsuõpetus	1	1	1	
	Autoõpetus	1			
	Sport	1	1	1	

## § 12. Kohustuslike kursuste ja kooli pakutavate valikkursuste ning valikõppeainete kirjeldused

### „Uurimistöö alused“ (11. kl.)

Valikainega „Uurimistöö alused“ taotletakse, et õpilane:

- 1) oskab seada eesmärgi, sõnastada uurimusküsimuse või hüpoteesi ning vastutada ülesande elluviimise eest;
- 2) oskab planeerida ja korraldada uuringuid;
- 3) oskab planeerida uurimistöö koostamist;
- 4) arendab loovust ja süsteemset mõtlemist;
- 5) kasutab erinevaid teabeallikaid ning hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot;
- 6) saab ülevaate ja kogemuse andmete kogumise, töötlemise ning analüüsimise meetoditest;
- 7) vormistab arvutil teaduslikkuse nõudeid järgivat uurimistööd;
- 8) esitab, hindab ja põhjendab uurimistöö tulemusi.

Teemad: Uurimistöö olemus. Kvantitatiivne ja kvalitatiivne uurimus. Uurimistöö eesmärgid ja tunnused. Mõistete defineerimine. Uurimistöös kasutatavad meetodid. Meetodite liigid ja valik. Valmisandmestikud (ametlik statistika, statistilised andmebaasid, arhiivimaterjalid, uurijate varasemad materjalid, muud dokumendikogud). Andmekogumismeetodid (vaatlus, eksperiment, mõõtmine, intervjuu, ankeetküsitlus, päevikumeetod, hinnanguskaala jne). Andmetöötlusmeetodid (keskmiste arvutamine, korrelatsioon jne). Analüüsimeetodid (võrdlemine, reastamine, analüüs, süntees, üldistamine).

### „Arvuti kasutamine uurimistöös“ (11.klass)

Valikkursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tuleks toime arvuti kasutamisega uurimistööd tehes, sh andmeid kogudes, töödeldes ja analüüsides ning uurimistulemusi esitades;

- 2) suudaks andmete kogumiseks ja töötlemiseks valida sobivad meetodid ning tarkvara;
- 3) suudaks püstitada mõttekaid hüpoteese ja katsetada nende kehtivust;
- 4) suudaks kogutud uurimisandmete põhjal teha järeldusi ning neid põhjendada.

Õppesisu:

- 1) infootsing internetis, töö allikatega ja viitamine, viitekirje vormistamine ning viidete haldamine spetsiaalse tarkvara abil;
- 2) uurimisandmete kogumine, tunnuste tüübid, küsimuste tüübid ja vastuste skaalad, veebipõhise küsimustiku koostamine spetsiaalse tarkvara abil;
- 3) andmetöötluse alused, andmetabeli koostamine tabelarvutustarkvara abil;
- 4) tekstitöötluseks sobiva programmi valik ja kasutamine;
- 5) uurimisaruande vormindamine: tabelid, joonised, laadid, sisukord, indeks, päis, jalus, joonealused märkused, uurimisaruande põhjal esitluse koostamine ja ettekandmine.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) leiab info sobivast allikast, hindab selle usaldusväärsust ja koostab korrektse viitekirje;
- 2) viitab tekstis allikatele korrektselt;
- 3) koostab erinevaid küsimuste tüüpe ja vastuste skaalasisaldava veebipõhise küsimustiku;
- 4) korraldab veebipõhise ankeetküsitluse ning esitab küsitluse teel kogutud andmestiku elektroonilise andmetabelina;
- 5) kodeerib, sorteerib ja filtreerib andmed andmetabelis;
- 6) koostab andmetabeli põhjal risttabeli ja sagedustabeli ning erinevat tüüpi diagramme;
- 7) vormistab korrektselt uurimisaruande;
- 8) koostab uurimisaruande põhjal esitluse ning kannab selle ette.

### **„Kirjandus ja film“**

Kursuse eesmärk : anda põhiteadmised filmi olemusest, vastuvõtust, ja mõjust vaatajale, lühiülevaade filmi valmimisest kirjandusteose järgi, analüüsida teose ja ekraniseeringu sarnasust ja erinevust. Teadmised/oskused : õpilane oskab kirjeldada üldjoontes filmi valmimiskäiku, võrrelda kirjandusteost filmiga, tunneb poetikavõtteid, oskab kirjutada filmiarvustust ja teab kuidas valmib teose põhjal stsenaarium. Aines läbitavad teemad : Filmimise ajalugu ja ettevalmistus, võtteperiood, poeetika ja esteetika; tervikteos; tänapäeva filmikunst; film kui kirjandusteose tõlgendus. Õppekirjandus ja soovitatav lisalugemine : R. Bergani silmaringi teatmik „Film“, V. Saar „Ukuaru“, S. Henno „Mina olin siin“, E. Bornhöhe „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimased päevad“, M. Unt „Sügisball“ Hindamine: tuleb kirjutada kirjandusteose katkendi põhjal lühistsenaarium, kirjutab filmiarvustuse, võrdleb kirjandusteost filmiga, kõik kolm hinnet peavad olema rahuldavad, et saada positiivset kursusehinnet.

### **„Draama ja teater“**

Kursuse eesmärk : õpitakse mõistma draamakunsti põhialuseid, teatri tähendust meie kultuuris, analüüsitakse draamateoseid ja tutvutakse teatriajaloo Teadmised/oskused : teoreetilised teadmised teatriajaloost, oskab analüüsida draamateoseid, teab eesti draamaklassikuid ja tunneb teatri tegemise spetsiifikat. Aines läbitavad teemad : draama olemus; tegelaste analüüs; draamateose aeg, ruum, konflikt, probleem; draamatika žanrid; teatri tähendus ja funktsioonid; lavastuse valmimine; teatri ajalugu, ja erinevad teatriinimesed läbi aegade ja draamakirjandus. Õppekirjandus ja soovitatav lisalugemine : Epner, Läänesaar, Saro „Eesti teatrilugu. Teatrikunst“, „Valitud artikleid teatriuurimisest“, Kitzberg „Kauka jumal“. Vilde „Tabamata ime“, „Pisuhänd“, Koidula „Säärane mulk“. Hindamine: tuleb kirjutada teatriarvustus, ühe draamateose analüüs ja üks kontrolltöö, mis põhineb teatriajalool; kõik hinded peavad olema vähemalt rahuldavad, et saada positiivset kursusehinnet.

**„Müüt ja kirjandus“** Kursuse eesmärk: tutvustada ja õpetada kirjanduse žanre ,mis põhinevad erinevatel müütidel. Õpime tundma erinevate rahvaste eeposi ja erinevates

kultuurides maailmaloomise käsitlusi. Teadmised/oskused: õpilane teab erinevaid žanre, mis põhinevad müütidel, teab erinevaid teoseid nii eesti kui ka maailmakirjanduses, kus on kasutatud müütilisi tegelasi, oskab tuua erinevusi maailma loomise käsitlustes. Aines läbitavad teemad: mütoloogia käsitlemine nii eesti kui ka väliskirjanduses, erinevate rahvaste eeposed, maailma loomine erinevate kultuuride mütoloogias. Õppekirjandus ja soovitatav lisalugemine: Kreutzwald „Kalevipoeg“, Lönnrot „Kalevala“, Kivirähk „Mees, kes teadis ussisõnu“, Kitzbergi „Libahunt“. Hindamine: tuleb teha kolm kontrolltööd, mille põhjal kujuneb kursuse hinne. Kõik tööd peavad olema vähemalt rahuldavad, et saada positiivne kursusehinne. Kontrolltööd sisaldavad kohustusliku kirjanduse küsimusi.

### **„Kirjandus ja ühiskond“**

Kursuse eesmärk: tutvustada ja õpetada kirjanduse žanre, mis on seotud ühiskonnas toimuvaga erinevatel aegadel. Kuidas on kirjandus kajastanud erinevaid ühiskonna probleeme ja sündmusi nii Eestis kui ka maailmas. Teadmised/oskused: õpilane teab erinevaid žanre, mis kajastavad erinevaid ühiskonnasündmusi läbi aegade. Teab tähtsamaid kirjanikke ja oskab nimetada nende teoseid, oskab analüüsida Remarque „Läänerindel muutuseta“, S.Oksanen „Puhastus“. Teab ka Baltisaksa kirjandust ja NSVL ajal keelatud teoseid. Aines läbitavad teemad: I maailmasõda, II maailmasõda, dissidentlus, NSVL aegne kirjandus Eestis ja ajaloosündmuste kajastamine erinevate kirjanike kaudu. Õppekirjandus ja soovitatav lisalugemine: S.Oksanen „Puhastus“, Solzõnitseni mõni teos, Remarque „Läänerindel muutuseta“, Maailmakirjanduse õpik. Hindamine: tuleb teha valitud teemal esitlus, töö teksti mõistmisele ja osata mõisteid, mis on seotud antud teemaga. Kõik tööd peavad olema vähemalt rahuldavad, et saada positiivne kursusehinne.

### **„Kõne ja väitlus“ (12.kl)**

Antud kursuse eesmärgiks on, et õpilane: väljendab ennast suulises keelekasutuses selgelt ja sobivalt; argumenteerib veenvalt ning oskab kaitsta oma seisukohti; rakendab kriitilist mõtlemist; julgeb küsimustele vastata.

Kursuse lõpul õpilane: tunneb tüüpilisi suhtlusolukordi, kõne liike ning avalikule esinemisele esitatavaid nõudmisi; argumenteerib veenvalt ning oskab kaitsta oma seisukohti; moodustab ja esitab teemakohaseid küsimusi; koostab ning esitab eri liiki kõnesid (olmekõne, akadeemiline- ja kohtukõne);

teeb ettekande näitvahenditega; jälgib tolerantselt ja kriitiliselt diskussiooni ning annab tagasisidet.

Teemad : Kõne kui suhtlusolukord. Kommunikatsioonimudel. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlus. Suhtlustökked. Kõne veenvuse tegurid. Kehakeel. Argumenteerimine ja emotsionaalsus. Kõne koostamine ja esitamine. Kõne kui suulise monoloogi ja dialoogi liigid (ettekanne, sõnavõtt, koosolek, läbirääkimised, väitlus, repliik vm). Kõne eesmärgid. Kõne osad. Suulise kõnesündmuse ettevalmistamise etapid. Näitlikustamine. Esinemishirm. Parakeel. Esinemisstiil ja -kultuur. Kõne kuulamine ja kõnele reageerimine. Repliik ja küsimuste esitamine. Erinevad kuulajatüübid. Kuulamistakistused. Väitlemine. Väitluse olemus. Jaatav ja eitav kaasus. Kaasuse ülesehitus: teema, tuumsõnad, definitsioon, kriteerium, argumentatsiooni struktuur, tõestusmaterjal. Ümberlukkamine, taastugevdamine. Ristküsitlus. Kohtunikutöö ja tagasiside andmine.

Hindamine: Kursuse hinne kujuneb praktiliste tööde, heli – ja videosalvestuste ning nende analüüsi alusel. Nõrgemate õpilaste puhul on hindamise aluseks arengule viitavate tunnusojoonte ilmnemine.

### **„Võõrkeele riigieksamiks ettevalmistumine“**

Kursuse eesmärgiks on valmistada õpilasi ette võõrkeele riigieksamiks B1/B2 tasemel.

Kursusega taotletakse, et õpilane omandab keeleoskuse tasemel, mis võimaldab autentses võõrkeelses keskkonnas iseseisvalt toimida, on võimeline jätkama õpinguid võõrkeeles,

osalema erinevates rahvusvahelistes projektides ning kasutama võõrkeelt rahvusvahelises töökeskkonnas.

Õpetuses kasutatakse kommunikatiivse keeleõppe põhimõtteid ning aktiivõppemeetodeid. Rakendatakse paaris- ja rühmatööd, toetatakse võõrkeele suhtlus- ja esinemisoscuse väljakujunemist. Õpilasi ergutatakse kasutama keelt ka väljaspool keeletunde. Tunnis suheldakse peamiselt õpitavas võõrkeeles. Kursuse üldteema on „Mina ja maailm”, mille kaudu on õpilasel võimalus võrrelda Eesti ja õpitava keele maa kultuuriruumi. Teemasid käsitledes peetakse silmas ka õpilaste huve ning teemade päevakohasust. Keele struktuuri õpitakse kontekstis.

Kursuse lõpul B1-keeleskustasemega õpilane:

- 1) mõistab kõike olulist endale tuttavalt või huvipakkuvalt teemal;
- 2) saab igapäevases suhtluses enamasti hakkama õpitavat keelt kõnelevate inimestega;
- 3) kirjeldab kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning selgitab ja põhjendab lühidalt oma seisukohti ja plaane;
- 4) tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu, loeb võõrkeelset kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid.
- 5) kasutab võõrkeelseid teatmeallikaid, et otsida vajalikku infot ka teistes valdkondades;
- 6) koostab lihtsa teksti tuttavalt teemal;
- 7) seostab omandatud teadmisi nii võõrkeelte valdkonna kui ka teiste valdkondade teadmistega.

Kursuse lõpul B2-keeleskustasemega õpilane:

- 1) mõistab konkreetsel või abstraktsel teemal keerukate tekstide ning mõttevahetuse tuuma;
- 2) vestleb spontaanselt ja lodusalt sama keele emakeelse kõnelejaga;
- 3) selgitab oma vaatenurka ning kaalub kõnealuste seisukohtade tugevaid ja nõrku külgi;
- 4) loob erinevatel teemadel sidusa ja loogilise teksti;
- 5) tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu, loeb võõrkeelset kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid;
- 6) kasutab võõrkeelseid teatmeallikaid, et otsida vajalikku infot ka teistes valdkondades;
- 7) seostab omandatud teadmisi nii võõrkeelte valdkonna kui ka teiste valdkondade teadmistega.

Õppesisu:

Kursuse üldteemaks on „Mina ja maailm”, mille raames läbitakse teemavaldkondi nagu haridus ja töö, inimene ja ühiskond, keskkond ja tehnoloogia, Eesti ja maailm, kultuur ja looming.

Kursuse raames arendatakse osaoscusi võrdselt - suuline ja kirjalik eneseväljendus, kuulamine, lugemine. Õppetegevuses kasutatakse: autentset audiovisuaalset materjali; iseseisvat lugemist (ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekstid) ning kuulamist; tarbekirjade koostamist (nt elulugu, avaldus); loovtöid (nt essee, artikkel, retsensioon, kokkuvõte); argumenteerimiscuse arendamist (nt väitlus, vaidlus); rolli- ja suhtlusmänge; info otsimist võõrkeelsetest allikatest (nt seletav sõnaraamat; internet); projektitöid.

**„Matemaatika riigieksamiks ettevalmistumine”(12.kl)**

Kursuse eesmärgiks on õpilase ettevalmistamine matemaatika riigieksamiks. Kursusel lahendatakse peamiselt erinevatest teemadest pärit kompleksülesandeid, mis hõlmavad kogu gümnaasiumiastme matemaatikat. Kursus annab ettekujutuse matemaatika tähendusest ühiskonna arengus ning selle rakendamisest igapäevaelus.

Kursusel kasutatakse peamiselt järgmisi õppematerjale:

„Matemaatika gümnaasiumikursuse kordamine”, Allar Veelmaa, Tallinn MATHEMA 2009;  
„Matemaatika tööraamat gümnaasiumi lõpetajale” I ja II osa, Allar Veelmaa, MAURUS 2014.

## **„Koorilaul“**

Eesmärkidelt ja sisult toetub koorilaulu ainekava gümnaasiumi muusikaõpetuse ainekavale, minnes teatud eesmärkidega sügavamale, kui seda võimaldab muusikaõpetuse tund.

Laulmisel süvendatakse huvi ühislaulmise vastu; lähtutakse eri ajastute, erinevate stiilide ja rahvaste ning kaasaegsest laulurepertuaarist.

Kursusega taotletakse, et õpilane: hindab muusikat kui kultuuriväärtust; kujundab valmisoleku ühiseks muusikategevuseks; kujundab tervikpildi kultuuri arengust ning oskab mõista ja hinnata erinevaid kultuure; oskab muusikat kriitiliselt ja valivalt kuulata ning hinnata; omandab teadmisi heliloojate loomingust ühislaulmise kaudu; rakendab põhikoolis omandatud muusikateadmisi ja -oskusi muusitseerimisel; rikastab tundeelu muusikaelamuste kaudu: külastab kontserte ja muusikalavastusi, oskab neid analüüsida, oma seisukohti põhjendada ja argumenteerida; tunneb huvi eesti laulupeotraditsiooni vastu, osaleb laulupeo liikumises.

Eeldused: Vajalik eeldus – viisipidamisoskus. Soovitav eeldus neidudel – koorilaulukogemus.

Teadmised/oskused: nooditundmise, muusikalise mälu arendamine; laululise hingamistehnika omandamine; häälehoiu tutvustamine, esmaabi hääle kahjustumisel; harmooniataju ja vokaalse võimekuse arendamine; töö artikulatsiooniparaadiga, diktsiooni arendamine; dünaamikaelementide valdamine vokaaltehnika kaudu ; erinevate muusikastiilide tajumine ja võimetekohane valdamine;

üksteisega arvestamine, koostööoskuste kujundamine; isetegemise ja organisatsioonis käitumise võimaldamine; lauljate väärtushinnangute kujundamine ja isamaaarmastuse kasvatamine.

Õpetegevus: hääleseade kooris, grupis ja individuaalselt; laulmis- ja hingamistehnikate omandamine;

kaanonite, a cappella ja saatega 3-, 4-häälsete koorilaulude laulmine; tähtpäevade ja temaatiliste sündmuste repertuaari läbimine (jõulud, kooli kontserdid, Eesti Vabariigi aastapäev jne.); laulupeo repertuaari omandamine, laulupeo protsessis osalemine; erinevate laulude kaudu erinevate keelte kasutamine (inglise, saksa, vene, ladina, võro); lavalise käitumise ja esinemiskogemuse omandamine ning nende kasutamine praktikas.

Õpetaja arvestab repertuaari valikul eakohasust, õpilaste huve ja esinemisvajadusi.

Hinnatakse arvestuslikult. Arvestuse saamiseks peab laulja olema võimeline partiisid laulma üksi ja grupiga ning on kohustatud osalema vähemalt 70 % toimunud koorilaulu: töövormides (kooritund, laululaager, koorilaulu töötuba, laulupeo eelproov) ja aruandevormides (esinemine, kontsert, festival, kategooriasse laulmine, laulupidu).

## **Loodus- ja reaalsuunda kujundavate valikkursuste kirjeldused**

### **„Ettevõtlus ja majandusõpetus“ (11.kl)**

Majandus- ja ettevõtlusõpe jaguneb kaheks kursuseks:

I kursus Majandusõpetus (35 tundi, 1 kursus)

II kursus Ettevõtlusõpetus (35 tundi, 1 kursus)

Gümnaasiumi lõpetaja:

- seletab ja kasutab majanduse põhimõisteid ja teab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid;
- oskab hinnata tootmistegureid ja teguritulusid ning selgitada, kuidas turg ja hind määravad tootmist ja tarbimist, analüüsib nõudlust ja pakkumist mõjutavaid tegureid;
- hindab pideva õppimise ja oskuste täiendamise tähtsust iga elukutse puhul ja oma karjääri planeerimisel, arendab suhtlemis- ja juhtimisoskusi, teeb koostööd ja väärtustab ärietika põhimõtteid;
- tunneb tööseadusandlust ja oskab valida või leida tööd, arvutada bruto- ja netopalka ning tööandja kulusid tööjõule;

- saab aru, et tarbimise eelduseks on inimeste vajadused, tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana, oskab tarbida säästlikult; planeerib ning koostab isiklikku ja pere eelarvet, analüüsib eelarve piiranguid;
- teab, et raha on üldtunnustatav maksevahend, väärtuse mõõdupuu ja kogumisvahend, võrdleb laenudest saadava kasu ja kaasnevate kulutuste ja riskide vahekorda;
- teab üksikisiku ja ettevõtte kohustusi riigi ees, analüüsib ettevõtte rolli turumajanduses ja selgitab ettevõtete põhitüüpide erinevusi;
- selgitab tootlikkust, mastaabisäästu ja masstootmist, teab kvalifitseeritud tööjõu, kaasaegse tehnoloogia ja ressursside efektiivse ning keskkonnasäästliku kasutamise otsest mõju tootlikkusele;
- hindab Eesti majanduse arengusuundi ja võimalusi, teab rahvusvahelise majanduse eesmärgi ja tähtsust maailma globaliseerumisel.

### **Bioloogia praktikum/õpikoda (11.kl)**

Kursuse eesmärgiks on anda eksperimentidel põhinev ülevaade erinevatest bioloogia kursuse teemadest. Toetada ja arendada õpilase huvi loodusteaduste vastu. Kinnistada bioloogiateadmisi vastavasisuliste katsete või vaatlustega. Arendada õpilaste probleemide lahendamise oskusi ja uurimuslikke oskusi.

Kursuse lõpul teab õpilane praktiliste tööde vormistamise ja laboris töötamise põhimõtteid, seostab praktilisi katseid teoorias õpituga, oskab kasutada erinevaid mõõtevahendeid, hindab oma mõõtmistulemuste adekvaatsust ning teeb oma tulemustele tuginedes põhjendatud järeldusi, oskab kasutada traditsioonilisi ja virtuaalseid määrajaid, teab igapäevaelus ja olmes kasutatavate mõõtevahendite usaldusväärsust ja piiranguid.

Teemad: Toiduainete biokeemia, vesi, rakk, taimed, loomad, inimese füsioloogia, organismi areng ja inimene molekulaarsel tasemel, elukeskkond.

Kursus on arvestuslik. Arvestusliku hinde saamiseks peab õpilane aktiivselt osalema vähemalt 90% tundidest. Kui õpilane puudub rohkem kui 10% tundidest, kirjutab ta õpetaja antud teemal või teemadel essee(d).

### **Inimese anatoomia ja füsioloogia (12.kl.)**

Süvendada õpilaste teadmisi inimese anatoomiast ja füsioloogiast. Luua seoseid organismi talitluse ja tervisekäitumise vahel. Tekitada huvi ümbritseva tunnetamise vastu läbi iseenda parema tundaõppimise.

Kursuse läbinud õpilane oskab kasutada põhilisi eesti keelseid termineid, teab peamiste füsioloogiliste protsesside looduteaduslikku alust ja oskab seletada elundkondade talitlust, oskab seostada organismi ehitust talitlusega.

Üldised teemad on: tugi- ja liikumiselundkond, vereringeelundkond, hingamiselundkond ja hingamine, seedeelundkond ja seedimine, erituselundkond ja eritamine, meeheelundid ja meeled, nahk, immuunsus, organism kui tervik. Kursus on hindeline. Kursuse hinne kujuneb kontrolltööde keskmise hindena. Kogu kursuse hindelisi tunnitöid arvestatakse kokku ühe kontrolltöö hindena.

### **Looduse mitmekesisus (11. ja 12.kl)**

Kursuse eesmärgiks on anda ülevaade kohaliku looduse liigilisest mitmekesisusest ning tutvustada levinumaid liike ning nende määramise põhivõtteid. Äratada õpilases huvi bioloogia ja teiste loodusteaduste vastu läbi isikliku kokkupuute loodusega.

Kursuse läbinud õpilane oskab hinnata kohaliku looduse mitmekesisust ja selle väärtust, tunneb liikide määramise põhivõtteid, tunneb õpitud tavalisemaid liike, oskab valmistada herbaarlehti ja selgrootute kogu.

Üldised teemad on: raba, seened, imetajad, linnud, taimed, putukad. Teemasid käsitletakse vastavasisulistel väljasõitudel või teemapäevadel ja juuni alguses toimivas looduslaagris.

Kursus on arvestuslik. Arvestusliku hinde saamiseks peab õpilane aktiivselt osalema vähemalt 90% tundidest. Tunni hinnete keskmine peab olema vähemalt 3,5. Kui õpilane puudub



rohkem kui 10% tundidest või omab kursuse lõpul madalamat hinnete keskmist, kirjutab ta õpetaja antud teemal või teemadel essee(d).

### **Loodusteadused, tehnoloogia, ühiskond (12.kl)**

Valikkursusega taotletakse, et õpilane:

- 1) omandab interdistsiplinaarseid teadmisi, et mõista saavutusi ja suundumusi loodusteadustes;
- 2) lõimib erinevates loodusainetes omandatud teadmised ja oskused ühtseks tervikuks;
- 3) oskab määrata loodusteaduslikke probleeme argielusituatsioonides;
- 4) oskab leida teavet sotsiaalse kandepinnaga loodusteaduslike probleemide kohta;
- 5) kasutab loodusteaduslikku meetodit, sh uurimuslikku käsitusviisi reaalelu probleeme lahendades;
- 6) oskab teha põhjendatud sotsiaal-teaduslikke otsuseid;
- 7) arendab loovat ja kriitilist, sh uuenduslikku mõtlemist;
- 8) arendab kirjalikku ja suulist suhtlusoskust, käsitledes sotsiaal-teaduslikke probleeme;
- 9) väärtustab loodusteaduslikke teadmisi ning on valmis elukestvaks õppeks;
- 10) oskab hinnata riskitegureid ning prognoosida loodusteaduste ja tehnoloogia saavutuste mõju keskkonnale.

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) leiab loodusteaduslikke probleeme sotsiaalse kandepinnaga argielusituatsioonidest;
- 2) teeb põhjendatud otsuseid, lahendades sotsiaal-teaduslikke probleeme;
- 3) seostab uued ainetevahelised teadmised varem omandatud loodusteaduslike teadmistega ühtseks tervikuks;
- 4) selgitab käsitletud sotsiaal-teaduslike probleemide loodusteaduslikku tausta nüüdisaja teaduse kontekstis;
- 5) koostab loodusteadusliku sisuga kriitilise essee argieluprobleemidest;
- 6) mõistab teaduse ja tehnoloogia olemust ja kohta ühiskonnas ning suhestatust kooli loodusteaduslike õppeainetega;
- 7) toob näiteid ainetevaheliste sotsiaal-teaduslike situatsioonide kohta ühiskonnas ning esitab nende lahendamise skeeme, sh tuginedes mõistekaardi metoodikale;
- 8) oskab kavandada meeskonnatööl põhinevat sotsiaal-teadusliku probleemi lahendamist ning hinnata selle riskitegureid;
- 9) näitab oskust ja tahet töötada meeskonnas ning sallivust kaaslaste arvamuse suhtes;
- 10) väärtustab uurimisel põhinevat probleemide lahendamist;
- 11) on seesmiselt motiveeritud loodusteaduslikke teadmisi kogu elu täiendama.

Õpetaja ja õpilaste koostöös valitakse järgnevast loetelust viis kuni kuus teemat:

Kliimamuutused: milline on Eesti tulevik?

Viirused: milline on meie tulevik?

Osooniaugud ja ultraviolettkiirgus: kas risk elule?

Toidulisandid: kas poolt või vastu?

Materjalid, mida kasutame olmes: kas teeme põhjendatud valikuid?

Geneetiliselt modifitseeritud toit: kas hea või halb?

Kaalu langetavad preparaadid: kas farmaatsiatööstus teenib inimeste huve?

Mürgised kemikaalid meie ümber: kui suur on risk?

Lõhnad: kas ainult parfümeeria?

Alkomeeter, rasvamõõtur, vererõhu- ja pulsimõõttjad jne: kellele ja miks, tõde ja risk.

Säästlik energiakasutus kodus: kas soojas ja pimedas või valges ja külmas?

Kas isetehtud seep on tänapäeva maailmas elujõuline?

Paberitööstus: kas see on probleem ka Eestis?

Kursus on hindeline. Sõltuvalt valitud teemadest kasutatakse nii omandatud teadmiste ja oskuste hindamist testide, esseede, mõistekaartide, suuliste esitluste ja projektide põhjal kui ka kujundava hindamise põhimõtteid rühmatöö ja sotsiaalsete oskuste hindamiseks.

### **„Suurkujud füüsika ajaloos“ (11.kl)**

Kursuse eesmärgiks on anda ülevaade loodusteadustes silmapaistvate isikute eluloost ning saavutustest. Jälgida tänapäevase loodusteadusliku maailmapildi kujunemist ja ajaloolistest eksiarvamustest loobumise raskust. Kursuse ülesehitus on vastupidiselt koolis tavaks saanud üldtemaatilisele lähenemisviisile isiksusliku lähenemisviisi keskne.

Kursuse käigus õpitakse koostama Power Point ettekannet ning sinna juurde käivaid töölehti. Lihvitakse esinemis- ja informatsiooni leidmise oskust. Teadusmeeste elulugudega tutvumise kaudu kaardistatakse, milline roll on maailmas märkimisväärsete tegude/tulemusteni jõudmisel õnnel, haridusel, ühiskonnal, sõprusel, visadusel, õigete eesmärkide valikul. Hinnatakse numbriliselt.

### **„Keemia praktikum“ (11.kl)**

Kursuse eesmärgiks on anda õpilasele võimalus teha praktilisi töid, et aru saada keemia vajalikkusest. Kursuse jooksul toimub lihtsamaid laboratoorseid vahendeid, kemikaale ja kodukeemia vahendeid kasutades põhiliste keemiliste protsesside mõistmine ja analüüs. Eesmärgiks on loovuse, loogilise mõtlemise ja koostöö tegemise oskuse arendamine. Õppekäiguna toimub kursuse jooksul vähemalt ühe keemialabori külastus. Õpilane õpib tundma põhilisi laboratoorseid vahendeid ja nende otstarvet, omandab lihtsamaid eksperimentaalse töö oskusi. Oskab ohutult ja säästlikult kasutada keemilisi reaktiive nii laboris kui igapäevaelus. Oskab toime tulla kodukeemia vahenditega. Teab kodukeemiaga kokku puutudes põhilisi esmaabivõtteid. Teab lihtsamaid toidukeemiaga ja kosmeetika-keemiaga seotud probleeme.

Teemad:

Keemilise reaktsiooni mehhanism – ioonidevahelised reaktsioonid

Kiired ja aeglased oksüdeerumised

Hape-alus, neutraliseerimine, puhastusvahendid

Analüütiline keemia- ioonide kindlaksmääramine

Kare ja pehme vesi, katlakivi, seebid ja teised detergendid

Sahhariidid elusorganismides

Rasvad kui energiarikkad toitained

Valgud tähtsa toitainena ja elusorganismi ehitusmaterjalina

Toidukeemia

Soolad – liht ja kristallhüdraadid, nende vesilahuste pH

Metallide omadused – aktiivsuse pingerea näitel

Katalüsaatorid, ensüümid elusorganismides

Alkoholid, kosmeetika

Seep ja teised detergendid.

Süsinik, süsi ja süsihappegaas, süsinikuringe

Oksiidid, alused, happed, soolad – üleminekud nende aineklasside esindajate vahel

Hindamine: Iga teema kohta on tööleht, mis sisaldab teooria kordamist, teoreetilisi küsimusi, praktiliste tööde kirjeldusi ja järeldusi. Õpilane sooritab tundides vastavad praktilised tööd ja täidab töölehe. Töölehed koondatakse õpimapiks.

Kui õpilane on 35-st tunnist aktiivselt kohal viibinud, st. aktiivselt kaasa töötanud vähemalt 30 tundi ja esitab korrektse õpimapi, loetakse kursus arvestatuks (A). Kui õpilane on kursuse jooksul puudunud rohkem kui 5 tundi, tuleb sooritada arvestustöö, mille tegemisel võib kasutada enda poolt koostatud õpimappi.

## **„Elu keemia“ (11.kl)**

Kursuse eesmärgiks on lõimida kohustuslikes keemiakursustes õpitut bioloogiaga ja füüsikaga, et oleks võimalik keemiat ja bioloogiat sügavamalt mõista, sest kõik, mis meie kehaga toimub, on seotud keemiliste protsessidega. Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt, õpilaskeskelt ja igapäevaeluga seostatult. Kursuse läbimine arendab õpilasel loogilist mõtlemist, diskussioonioskust, oma arvamuse väljaütlemise julgust, peetakse oluliseks väärtustada tervislikku ja säästvat eluviisi ning vastutustundlikku suhtumist elukeskkonda. Kursuse eesmärgiks on avardada õpilaste üldist loodusteaduslikku maailmapilti ja luua alus edasiseks haridustee jätkamiseks loodusteadustega seotud erialadel.

### Teadmised/oskused:

Õpilane oskab ainete struktuurivalemite põhjal ära tunda biomolekulid ja mõistab, et ainete üldised omadused sõltuvad struktuurist, oskab omadusi prognoosida; selgitab õpitud biomolekulide (näiteks vitamiinide jt ainete) rolli organismide ehituses ja talitluses, samuti inimese toitumises; võtab teaduslikult põhjendatud seisukohti levinud müütide ja väärarusaamade kohta toitumise valdkonnas; oskab selgitada ensüümide töö põhimõtteid; saab aru rakus toimuvatest metabolismiprotsessidest üldistatult, sidudes neid ainevahetuse energeetikaga; integreerib oma teadmiste tasandil füüsika-, keemia- ja bioloogiakursuses õpitut elusorganismide ehituse ning talitluse kohta; oskab selgitada keemiliste infokanalite alusel organismide talitlusi ja ökoloogilisi nähtusi.

### Teemad:

Biomolekulid elusorganismides.

Sahhariidid; monosahhariidid, disahhariidid, struktuursed ja varupolüsahhariidid.

Lipiidid: rasvad, fosfolipiidid; rakumembraanid, lipiididega seotud toitumisprobleemid.

Valgud: kodeeritavad aminohapped, lihtvalgud, liitvalgud, valkudega seotud toitumisprobleemid.

Normaalne söömine ja müüdid toitumise kohta

Nukleinhapped: nukleotiidid, nukleinhapped, DNA, RNA

Ainevahetuse skeemid (lihtsustatud skeemidena), ettekujutus biosünteesist.

Allergeenid, allergia.

Ainevahetuse energeetika, fotosüntees, biosfääri energeetiline skeem.

Elu füüsikaline keemia: keemiline tasakaal ja statsionaarne tasakaal, entroopia, elu füüsikaline olemus, elu tekke probleemidest.

Keemiline info looduses raku tasandil (ATP/AMP näitel, virgatsained jne).

Närvisüsteemi keemia ja sõltuvuse teke.

Keemiline info organismi tasandil (hormoonid, virgatsained).

Keemiline info liigisiselt (feromoonid) ja liikide vahel (allelomoonid).

Hindamine: Iga tunni teema kohta on tööleht, mida saab täita tunni jooksul ja abimaterjale (IKT vahendeid) kasutades ka iseseisvalt. Õpilane koondab töölehed õpimapiks. Kursuse lõpul esitab õpilane töölehtede mapi. Kui õpilane on 35-st tunnist aktiivselt kohal viibinud, st. aktiivselt kaasa töötanud vähemalt 30 tundi ja esitab korrektse õpimapi, loetakse kursus arvestatuks (A). Kui õpilane on kursuse jooksul puudunud rohkem kui 5 tundi, tuleb sooritada arvestustöö, mille tegemisel võib kasutada enda poolt koostatud õpimappi.

## **„Teistsugune füüsika“ (12.kl)**

Teab, mis on kiirus, kiirendus, oskab selgitada sisekõrva abil tunnetatavat kiirendust

Oskab kirjeldada ülesliikuva keha liikumisviisi, kiirust, Teab, mis on kaaluta olek ja millal see tekib. Sõnastab Newtoni seadused ja toob nende kohta näiteid.

Teab kiirendusest põhjustatud jõu mõju inimesele ja oskab tuua näiteid nende jõudude kohta.

Oskab kirjeldada kurvis liikumisel mõjuvaid jõudusid, arvutada kurvi ohutuks läbimiseks

lubatud kiirust. Oskab selgitada, kuidas lihased teevad tööd, võrrelda erinevate elusolendite

lihaste tööd. Oskab selgitada, milleks on vaja hapnikku ja miks on võimsus seotud hapniku tarbimisega. Teab, mis on jõumoment. Oskab kirjeldada jäsemetes olevaid luid kui kange. Oskab nimetada biomaterjale, loetleda nende omadusi. Kudede, luude, veresoonte koostis, Oskab nimetada biomaterjale. Teab vedeliku rõhu mõistet, teab vererõhu väärtusi ja oskab mõõta vererõhku. Teab, mis on pindpinevuse nähtus, oskab seda kirjeldada kopsudes. Oskab nimetada bioloogilisi vedelikke, teab nende asukohti organismis. Oskab üldjoontes kirjeldada südame ehitust ja tööd füüsikaprintsiipidest lähtuvalt. Oskab iseloomustada erinevaid temperatuuriskaalasid, oskab mõõta keha temperatuuri. Teab olekuvõrrandit ja isoprotsesse, oskab nende kohta tuua näiteid. Teab sissehingatava ja väljahingatava õhu koostist ja põhjust gaasi koostise muutumises. Teab ohte, mis valitsevad hingamisel mägedes ja süvasukeldumisel. Teab südame töö põhjust, teab, mis on EKG. Omab ettekujutust, kuidas toimub side aju ja elundite vahel. Teab, kuidas mõjub elektrivool inimesele, teab ohutusnõudeid. Oskab konstrueerida kujutise tekkimist silmas, teab, milliseid prille kasutada nägemise parandamiseks, teab silma ehitust. Teab tuuma ehitust, tuumajõudude olemust, oskab kirjutada tuumareaktsioonivõrrandeid. Teab, mis on radioaktiivsus, radioaktiivsuse liike ja nende omadusi ja mõju. Oskab selgitada, kuidas kiirgus mõjub rakkude koostisosadele. Röntgeniapaaradid ja organismi uurimine nende abil. Hindamine. Kursuse jooksul toimub 3 kontrolltööd ja üks kodune kontrolltöö. Järeldused ei toimu. Kes ei saa keskmist hinnet „3“, teeb kursuse lõpus kokkuvõtva töö kogu kursuse õppematerjali kohta.

### **„Füüsika praktikum“ (11.kl)**

Õpilane saab aru maailma mitmekesisusest, teab, mis on relatiivsusteooria, millal saab neid põhitõdesid rakendada. Oskab kirjeldada aatomi ehitust tänapäevaste teadmiste alusel. Teab seadmeid, millega saab uurida mikroprotsesse ja –osakesi. Teab kvantmehaanika tekkimise põhjusi, orienteerub kvantmehaanikas. Teab kiirguse tekkimise põhjuseid, kiirguste liike ja nende omadusi, samuti kiirguste esinemis- ja kasutusalasid Soojuskiirguse olemus ja rakendused. Teab fotoefekti olemust, sise- ja välisfotoefekti erinevust, nende kasutusalasid. Tunneb aatomituuma ehitust, teab, miks ja millal on tuum püsiv, oskab kirjeldada lagunemis- ja ühinemisreaktsioone, kirjutada nende võrrandeid. Teab kiirguste liike ja nende kahjustavaid tegureid. Teab kiirguse allikaid, kiirguse kasutamist tehnikas, meditsiinis. Oskab käituda radioaktiivse kiirguse koldes. Teab aatomi koostisosakeste, nukleonide koostist, teab mis on antiosakesed. Nimetab seadmeid, mille abil uuritakse mikromaailma osakesi. Teab astronoomia mõistet, uurimisobjekti ja uurimisvahendeid. Oskab kirjeldada tänapäevaseid kosmose uurimise meetodeid ja vahendeid. Teab satelliitide kasutusvõimalusi. Kirjeldab Päikesesüsteemi ehitust, iseloomustab planeete ja väikekehi. Oskab nimetada tähti, teab nende ehitust ja neil toimuvaid protsesse, kirjeldab tähe evolutsiooni ja lõpptulemusi. Teab, mis on galaktika, oskab iseloomustada Linnutee galaktikat, Teab Universumi struktuuri. Omab ettekujutust maailmaruumi tekkimise kohta ja oskab neid ettekujutusi põhjendada.

### **„Matemaatika riigieksamiks ettevalmistumine“ (12.kl)**

Kursuse eesmärgiks on õpilase ettevalmistamine matemaatika riigieksamiks. Kursusel lahendatakse peamiselt erinevatest temadest pärit kompleksülesandeid, mis hõlmavad kogu gümnaasiumiastme matemaatikat. Kursus annab ettekujutuse matemaatika tähendusest ühiskonna arengus ning selle rakendamises igapäevaelus.

Kursusel kasutatakse peamiselt järgmisi õppematerjale:

„Matemaatika gümnaasiumikursuse kordamine”, Allar Veelmaa, Tallinn MATHEMA 2009;  
„Matemaatika tööraamat gümnaasiumi lõpetajale” I ja II osa, Allar Veelmaa, MAURUS 2014.

<b>Sotsiaalsuund</b>					
<b>Ainevaldkond</b>	<b>Kursuse nimetus</b>	<b>10.klass</b>	<b>11.klass</b>	<b>12.klass</b>	<b>Kokku</b>
<b>Eesti keel ja kirjandus</b>	Keel ja ühiskond	1			<b>6</b>
	Teksti keel ja stiil	1			
	Meedia ja mõjutamine		1		
	Praktiline eesti keel I		1		
	Praktiline eesti keel II			1	
	Praktiline eesti keel III			1	
	Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine	1			<b>10</b>
	Kirjandus antiigist 19.sajandini	1			
	20.sajandi kirjandus		1		
	Kirjanduse põhiliigid		1		
	Uuem kirjandus			1	
	Kirjandus ja film		1		
	Draama ja teater		1		
	Müüt ja kirjandus			1	
	Kirjandus ja ühiskond			1	
Kõne ja väitlus			1		
<b>Võõrkeeled</b>	B2 oskustasemel võõrkeel	4			4
	B1 oskustasemel võõrkeel	3	2		5
	Võõrkeele riigieksamiks valmistumine		3	3	6
<b>Matemaatika</b>	Matemaatika: Avaldised ja arvuhulgad. Võrrandid ja võrrandisüsteemid. Võrratused. Trigonomeetria I. Trigonomeetria II. Vektor tasandil. Joone võrrand. Tõenäosus, statistika. Funktsioonid . Arvjadad. EkspONENT- ja logaritmfunktsioon.	5	3		8
	Trigonomeetrilised funktsioonid ning funktsiooni piirväärtus ja tuletis. Sirge ja tasand ruumis. Integraal. Planimeetria. Stereomeetria. Matemaatika riigieksamiks ettevalmistumine		2	3	5
<b>Loodusained</b>	Bioloogia	0	2	2	4
	Loodusgeograafia	2			2
	Keemia	2	1	1	4
	Keemia praktikum		1		1

	Füüsika	3	1	1	5
<b>Sotsiaalsained</b>	Inimgeograafia: Rahvastik ja majandus	1			1
	Ajalugu:				8
	Üldajalugu	1			
	Eesti ajalugu I	1			
	Eesti ajalugu II		1		
	Lähiaeg I			1	
	Lähiaeg II			1	
	20.sajandi arengu põhijooni: Eesti ja maailm			1	
	Üldajalugu-tsilisatsioonid väljaspool Euroopat		1		
	Üldajalugu-Euroopa maade ja USA ajalugu			1	
	Ühiskonnaõpetus:				4
	Nüüdisühiskond ja ühiskonna valitsemine			1	
	Ühiskonna majandamine ja kaasaja maailm			1	
Globaliseeruv maailm		1			
Inimene ja õigus			1		
Inimeseõpetus: Perekonnaõpetus			1	2	
	Inimeseõpetus: Psühholoogia		1		
<b>Filosoofia</b>	Filosoofia ajalugu		1		3
	Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse			1	
	Tänapäeva filosoofilised küsimused			1	
	Sotsiaalsainete lõimingukursus (praktiline)		1	1	1
<b>Kunstiained</b>	Muusika	1	1	1	3
	Kunst	1	1		2
	Kunst-ja muusika läbi filmi			1	1
	Eesti kultuurilugu			1	1
<b>Kehaline kasvatus</b>	Kehaline kasvatus	2	2	1	5
<b>Usundiõpetus</b>	Eesti usuline maastik		1		1
	Inimene ja religioon			1	1
<b>Uurimistöö alused Arvutiõpetus</b>	Arvutiõpetus	1			1
	Uurimistöö alused/arvutiõpetus uurimistöös		1		1
<b>Kokku</b>		<b>32</b>	<b>32</b>	<b>32</b>	
<b>Valikkursused:</b>					
	Koorilaul	1	1	1	
	Tantsuõpetus	1	1	1	

Autoõpetus	1			
Sport	1	1	1	
Ettevõtlus-ja majandusõpetus (õpilasfirma)		2		

### **Sotsiaalsuunda kujundavate kursuste kirjeldused**

#### **„Globaliseeruv maailm“ (11.kl)**

Kursuse eesmärgiks on anda õpilastele teadmisi üleilmastumisest ,sellega kaasnevatest majanduslikest ja poliitilistest probleemidest ning võimalikest lahendusteedest. Samas kujundab kursus kõiki üldpädevusi erinevate teemade ja tegevuste kaudu. Õpilased peavad mõistma, et väärtussüsteemi ja hoiakute kujunemine ja toetamine on nii inimestevahelise koostöö kui maailmakorralduse püsimise alus. Kursuse läbimise käigus tutvuvad õpilased ka vastava ala spetsialistide tööga (keskkond, arengukoostöö, vabatahtlikkus). Kursuse läbimise käigus tähtsustatakse õppija aktiivset osalemist õppetöös (paaristöö, rühmatöö, õpiring, praktiline töö, rollimäng). Õpilased õpivad arutlema, oma arvamust avaldama probleemülesannete lahendamisel. Arendatakse õpilase oskust kasutada teadlikult ja loovalt vastavasisulist materjali.

#### **TEEMAD :**

- 1.Sotsiaalne ja kultuuriline üleilmastumine (multikultuurse ühiskonna eelised ja probleemid; kultuuride ja religioonidevahelised konfliktid ; mitmekultuuriline Eesti)
2. Poliitiline üleilmastumine (rahvusvaheline koostöö ; ÜRO aastatuhande arengueesmärgid; relvastatud konfliktid; migratsioon ja pagulus.
- 3.Majanduslik üleilmastumine (õiglane kaubandus; rahvastikukasv ja tarbimine ).
- 4.Keskkonnamõjude üleilmastumine (kliimamuutused ja nende mõju arengumaadele ;elurikkuse kadumine ;toidukriisi keskkondlikud ja sotsiaalsed aspektid ; jäätmed ).
- 5.Kommunikatsiooni üleilmastumine (tänapäeva infoühiskonna ohud ja võimalused ; arvutite ja mobiiltelefonide tegelik hind

Hinnatakse tunnis tehtavaid kirjalikke töid ,mis nõuavad õpilase oma arvamuse esitamist.

Töölehtede täitmine. Ühe raamatu tutvustus sarjast „Minu .....“ .

#### **„Inimene ja õigus“ (12.kl)**

Kursuse õpetamise käigus taotletakse, et õpilane :

1. Oskab ühiskonnas toimuvaid õiguslaseid protsesse ja nähtusi seostada, tunnetab süsteemi
2. Mõistab Eesti õiguskorra probleeme, näeb võimalusi nende lahendamiseks
- 3.Tunneb õiguslast terminoloogiat
- 4.Oskab end määratleda Eesti, Euroopa ja maailma õigussüsteemides
- 5.Tunneb Eesti Vabariigi olulisi seadusi ja õigusakte
6. Tuleb toime lihtsamate õiguslaste toimingutega ja teab, kuhu pöörduda erinevate õiguslaste probleemide lahendamiseks.

Kursuse läbimise käigus õpitakse tundma erinevaid õigusakte; tähtsustatakse õppija aktiivset osalemist õppetöös .

Õpilased peavad oskama leida, tõlgendada ,üldistada ,ja edastada õiguslast teavet kaasuste lahendamisel . Õpilased on suutelised osalema diskussioonides, oskama argumenteeritult kaitsta

oma õigusi.

TEEMAD : Mis on õigus ja kuidas see tekkis ? Õigussüsteemide kujunemine. EV põhiseadus Inimõigused. Perekonnaõigus Asjaõigus Lepingud. Tööõigus Tarbijakaitse Intellektuaalomand

Karistamine ja karistusõigus Kohtumenetlus.

HINDAMINE : Tunnitööd kaasuste lahendamisel, arutlused mitmesugustel teemadel, töölehtede täitmine

### **„Filosoofia ajalugu“ (11.kl)**

Kursuse eesmärgiks on anda edasi teadmised Lääne filosoofia väljakujunemisest, filosoofidest, nende tõekspidamistest enda ja ümbritseva suhtes. Õpetada õpilasele iseseisvat mõtlemist ja arutlemisostkust ning väljakujunenud seisukohtade kaitsmist. Tutvustada filosoofilist terminoloogiat ja selle kasutamist teksti lugemisel ja koostamisel. Kursuse käigus õpitakse tundma filosoofia valdkondi; tutvutakse filosoofiliste küsimustega ja nende eripäraga; filosoofia ajaloo periodiseerimist ning filosoofide seisukohti alates antiikajast. Teatakse ja osatakse kasutada filosoofilist mõttelaadi ja lähenemist inimelus, kultuuris, teaduses, religioonis ning ajaloos. Osatakse lahti mõtestada filosoofilisi tekste ja koostada arutlusi.

Teemad : Mis on filosoofia?, Sissejuhatus filosoofia ajalukku (antiikfilosoofid ja nende seisukohad; filosoofia kesk- ja uusajal; tänapäeva filosoofia väljakujunemine), filosoofia põhiprobleemid (keha ja vaimu probleem; tahtevabaduse probleem); eetika, esteetika, poliitika, epistemoloogia ja metafüüsika

Hinnatakse: filosoofilise sisuga essee koostamist, oskust lugeda filosoofilist teksti ja seda lahti mõtestada, väljakujunenud seisukohtade kaitsmist ning argumenteerimist, aktiivsust tunnis.

Hinne võib olla numbriline või arvestuslik.

### **„Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse“ (12.kl)**

Kursus „Sissejuhatus filosoofilisse mõtlemisse“ annab esmase ülevaate filosoofia kui distsipliini ajaloost, iseloomust ja rollist ning harjutab filosoofilise mõtlemise tehnikaid ja praktiseerib selle häid tavasid arutluses iseloomulikimate filosoofiliste küsimuste üle.

Kursuse läbimise järel õpilane

- iseloomustab filosoofia ainevaldkonda ja filosoofilist käsitusviisi, eristades seda teaduste jt eluvaldkondade omast;
- eristab filosoofia valdkondi ja arutleb neile omaste küsimusepüstituste eripärade üle;
- iseloomustab filosoofia ajaloo perioode mõningate neile omaste käsitluste, mõistete ja autorite kaudu;
- tunneb mõningaid olulisemaid arutlus- ja tõlgendustehnilisi termineid ning märkab nende rakendamise kohti filosoofilises arutluses;
- koostab iseseisvalt lihtsamaid väiteid, definitsioone ja argumente ning mõtestab neid kriitilise mõtlemise vahenditega;
- tunneb filosoofilise arutluse häid tavasid ning märkab nende rakendamise kohti lugemisel, kõnelemisel, väitluses ja kirjutamisel;
- sõnastab korrektseid filosoofilisi küsimusi ning arutleb vastuste üle, jäädes filosoofilisele arutlustasandile ja jälgides argumentatsioonireegleid;
- loeb filosoofilist teksti ja koostab juhendamisel lihtsama filosoofilise essee;
- arutleb teadmisviiside, väärtuste ning ühiskonna ja keskkonna lihtsamate filosoofiliste küsimuste üle, eristades filosoofilist arutelu tavaarutlust;
- väärtustab filosoofilist arutlust ja selle tulemusi, kuid annab endale aru tulemuste suhtelisusest, st nende seotusest eri käsitlusviiside ning aluseeldustega.

### **„Tänapäeva filosoofilised küsimused“ (12.kl)**

Kursus „Tänapäeva filosoofilised küsimused“ süvendab filosoofilise mõtlemise oskusi keskendudes teadmisviiside, väärtusküsimuste ja ühiskonna ning keskkonna küsimuste käsitlemisele filosoofilises arutlus ja andes seejuures eesmärgistatud ülevaate filosoofia ideedeajaloolisest plaanist.

Kursuse läbimise järel õpilane

- mõtestab filosoofia erinevaid rolle tänapäeva maailmas, lähtudes omandatud teadmistest filosoofia harudest, koolkondadest ja neile vastavatest rakendusvaldkondadest;



- iseloomustab filosoofia ajaloo klassikasse kuuluvaid olulisemaid käsitlusi ning mõiste- ja ideedeajaloolisi pöördepunkte;
- iseloomustab filosoofia ajaloo perioode mõningate neile omaste käsitluste, mõistete ja autorite kaudu;
- rakendab mõningaid kriitilise mõtlemise ja filosoofilise tõlgendamise tehnikaid filosoofilises arutluses;
- rakendab peamisi filosoofilise arutluse häid tavasid seminaris osalemisel, jõukohase allikteksti mõtestamisel ning essee koostamisel;
- arutleb teadmisviiside ja teaduslikkuse filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes elementaarsest tunnetus- ja teadusteooria oskussõnavarast ning omaenda kogemusest;
- arutleb väärtuste ja nende toimimise filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes elementaarsest väärtusõpetuse oskussõnavarast ja omaenda kogemusest;
- arutleb ühiskonna ja keskkonna käsitlevate filosoofiliste küsimuste üle, lähtudes elementaarsest ühiskonna- ja keskkonnanfilosoofia oskussõnavarast ning omaenda kogemusest;
- teadvustab enda aktiivselt mõtlevat rolli elu- ja teadusvaldkondade, väärtusküsimuste ning ühiskonna ja keskkonna küsimuste mõtestamisel ning arutleb selle mõtestamise filosoofilise iseloomu üle.

### **„Psühholoogia“ (11.kl)**

Valikkursuse „Psühholoogia” teemade valikul on toetunud uurimustele ja katsetele, mille abil psühholoogiateadmised annavad valmiduse mõista nende rakendamisevõimalusi eelkõige enda ja teiste käitumise seletamiseks. Samuti kujuneb arusaam psühholoogiast teadusena, mis aitab mõista inimese olemust tervikuna ning seda, kuidas ta koos teistega tegutseb.

Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse üldisest eesmärgist, et toetada õpilase isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane.

Hindamine

Hindamise eesmärk on eelkõige õpilase arengu toetamine.

Hindamise põhiliseks ülesandeks on toetada õpilase arengut seoses positiivse minapilti ja adekvaatse enesehinnangu kujundamisega, kusjuures oluline on õpilase enda roll hindamisel, pakkudes võimalusi enesehindamiseks. Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ja väärtusi. Hoiakute ja väärtuste osas antakse õpilasele tagasisidet.

### **„Inimene ja religioon“ (12.kl)**

Usundiõpetus lähtub ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis sõnastatud usu- ja mõttevabaduse tunnustamise põhimõttest. Usundiõpetus pole käsitletav ühegi kiriku, koguduse või usulise ühenduse kuulutustööna. Usundiõpetuses ei käsitleta ühtegi maailmavaadet õpilastele normatiivsena.

Eluks pluralistlikus ühiskonnas ja maailmas, kus tuleb kokku puutuda erinevate religioonide ja maailmavaadete esindajatega, muutuvad järjest olulisemaks üksteisemõistmine, respekt, avatus, valmisolek dialoogiks ja koostööks, mille kujunemist toetab religioonialane haritus.

Religioon on olnud ja on kõigis ühiskondades inimeste elu ja kultuuri kujundajaid; inspiratsiooniallikas kirjandusele, kunstile ja muusikale.

Kiiresti muutuv ja arenevas maailmas tõstatuvad ja aktualiseeruvad järjest teravamalt eetikaga seotud küsimused. Usundiõpetuse oluline osa on õpilaste kõlbelse arengu toetamine, arendades nendes vastutustundlikku eetilist elamisoskust.

Erinevate religioonide ja maailmavaadete tundmaõppimine arendab kriitilist mõtlemist, loob võimalused tegelemaks eksistentsiaalsete küsimustega ja toetab õpilase maailmavaate kujunemist. Usundiõpetus rikastab erinevate maailma mõistmise viiside tutvustamise kaudu õpilaste maailmapilti.

Õppesisu: religiooni mõiste. Religiooni teaduslik uurimine. Maailma usuline kaart. Arvamuste paljusus ja tõde. Religioosne keel. Maailmapilt ja maailmavaade. Maailmapildi muutumine ajas. Religioosne ja mittereligioosne maailmapilt. Eetika ja religiooni kokkupuutepunkte nt abort, homoseksuaalsus, eutanaasia. Teaduse ja religiooni suhted. Püha mõiste. Erinevad jumalakäsitlused. Sakraalne aeg ja ruum. Loomulik ja üleloomulik. Ettemääratus ja juhus. Erinevad inimesekäsitlused. Inimese elu eesmärk. Kurjuse ja kannatuse probleem. Miks inimesed usuvad? Kuidas määratletakse usklikkust? Usuline kogemus ja selle mitmekesisus. Inimese religioosne areng. Religioon ja majandus. Religioon ja meedia. Religioon ja kultuur. Religioon tänapäeval. Sekulariseerumine. Fundamentalism. Religiooni privatiseerumine. Pseudoreligioossed nähtused.

Õpitulemused: oskab suhelda lugupidavalt erinevate maailmavaadete esindajatega ning arutleda suhteid ülesehitavalt maailmavaateliste küsimuste üle; tunneb enda ja teiste käitumises ära eelarvamusliku suhtumise ning oskab sellele vastu seista nii enda kui kaaslaste õiguste rikkumisel; on teadlik oma peamistest väärtushoiakutest ja analüüsib väärtuste rolli enda ja teiste inimeste toimimises; sõnastab oma maailmavaate põhilisi jooni; analüüsib enda maailmavaatelisti tõekspidamisi käsitletud religioonide valguses.

Hindamine: A/MA. Tunni aruteludes osalemine. Kodutööd. Ettekanne. Vabalt valitud religioosse teksti lugemine ja mõistmine.

### **„Eesti usuline maastik“ (11.kl)**

Usundiõpetuse kursusel püütakse mõista, väärtustada ennast ja teisi. Eesmärk on valmistada õpilasi ette eluks mitmekesiste väärtushinnangutega ühiskonnas ning maailmas, kus tuleb kokku puutuda erinevate religioonide ja maailmavaadete esindajatega. Kursuse eesmärk pole juhatada õpilasi mingi kindla religiooni juurde, vaid usu- ja mõttevabaduse põhimõtetest lähtuvalt tutvustada religioone nende sisemises mitmekesisuses seoses kirjanduse, kunsti, poliitika, kultuuri, teaduse, muusika ja teiste inimtegevuse valdkondadega.

Õpitulemused: avardab teadmisi oma ja teistest kultuuridest ning ühiskonnast. Tunneb ja austab inimõigusi. Loob seoseid ning märkab sarnast ja erinevat. Oskab sõnastada oma maailmavaate põhijooni. Oskab näha oma tõekspidamisi laiemas kontekstis. Suhtub erinevatesse usulistesse tõekspidamistesse lugupidavalt ja sallivalt, kuid vajaduse korral ka kriitiliselt. Nimetab suuremaid Eestis levinud religioosseid liikumisi, eristab suuremaid konfessioone ja usulisi rühmitusi.

Lühiuurimuse koostamine ja ettekandmine aitab kujundada esmaseid uurimistöö kogemusi.

Õppesisu: usulised liikumised ja ühendused Eestis ja maailmas ning mittereligioossed maailmavaated (ateism, mitteusklikkus, hinduism, budism, taoism, konfutsionism, šintoism, judaism, kristlus, Jehoova tunnistajad, islam, new age, baha'i, taara ja maausulised, jne). Eesti usuline kaart. Religioossed sümbolid. Eesti usulised mõtlejad.

Hindamine: A/MA. Kolm arvestuslikku tööd, millest üks on lühiuurimus, üks kirjalik arvestus ja üks piltide tundmise töö. Väärtushinnanguid ja suhtumisi ei hinnata.

### **„Eesti kultuurilugu“(12.kl)**

Eesti kultuurilugu keskendub eesti rahva kultuuriloo tähtsamate etappide ja sündmuste tundmaõppimisele. Eesmärgiks on anda ülevaade eesti kultuurist eri aegadel. Tutvustatakse eestlaste materiaalselt ja vaimset elulaadi ning olulisemaid kultuuritegelasi.

Suuremad käsitletavat teemad: rahvakunst, rahvariided, ehitised, toidukultuur, rahvausund, uskumused, rahvajutud, eestlaste traditsioonid ja tähtpäevad, tavandid, rahvakalendri tähtpäevad, Baltisaksa kultuur, mõisad, erinevate piirkondade kultuur ja omapära jne.

Kursuse lõpuks õpilane: väärtustab esivanemate elulaadi ja väärtushinnanguid; oskab tänapäeva minevikusündmustega seostada ja näha tänapäeva võimalusi kultuuriloo arengus.

Hindamine A/MA.

<b>Humanitaarsuund</b>					
<b>Ainevaldkond</b>	<b>Kursuse nimetus</b>	<b>10.klass</b>	<b>11.klass</b>	<b>12.klass</b>	<b>Kokku</b>
<b>Eesti keel ja kirjandus</b>	Keel ja ühiskond	1			<b>6</b>
	Teksti keel ja stiil	1			
	Meedia ja mõjutamine		1		
	Praktiline eesti keel I		1		
	Praktiline eesti keel II			1	
	Praktiline eesti keel III			1	
	Kirjandusteose analüüs ja tõlgendamine	1			<b>10</b>
	Kirjandus antiigist 19.sajandini	1			
	20.sajandi kirjandus		1		
	Kirjanduse põhiliigid		1		
	Uuem kirjandus			1	
	Kirjandus ja film		1		
	Draama ja teater		1		
	Müüt ja kirjandus			1	
	Kirjandus ja ühiskond			1	
	Kõne ja väitlus			1	
<b>Võõrkeeled</b>	B2 oskustasemel võõrkeel	5			5
	B2 oskustasemel võõrkeel		5	5	10
	B1 oskustasemel võõrkeel	3	2		<b>9</b>
B1 oskustasemel: Kodukoht Eesti. Geograafiline ja ajalooline ülevaade, kultuuriline identiteet.		1			
B1 oskustasemel: Õpitavat keelt kõnelevad maad. Geograafiline ja ajalooline ülevaade ja kultuuriline identiteet.			1		
B1 oskustasemel: Meedia kui suhtluskanal ja –vahend.			1		
	B1 oskustasemel: Haridus, elukestev õpe, tööelu, inimene ja ühiskond			1	
	Võõrkeele riigieksamiks valmistumine			1	1
<b>Matemaatika</b>	Matemaatika: Avaldised ja arvuhulgad. Võrrandid ja võrrandisüsteemid. Võrratused. Trigonomeetria I. Trigonomeetria II. Vektor tasandil. Joone võrrand. Tõenäosus, statistika. Funktsioonid . Arvjadad. EkspONENT- ja logaritmfunktsioon.	5	3		8
	Trigonomeetrilised funktsioonid		2	3	5

	ning funktsiooni piirväärtus ja tuletis. Sirge ja tasand ruumis. Integraal. Planimeetria. Stereomeetria. Matemaatika riigieksamiks ettevalmistumine				
<b>Loodusained</b>	Bioloogia	0	2	2	4
	Loodusgeograafia	2			2
	Keemia	2	1	1	4
	Keemia praktikum		1		1
	Füüsika	3	1	1	5
<b>Sotsiaalsained</b>	Inimgeograafia: Rahvastik ja majandus	1			1
	Ajalugu:				6
	Üldajalugu	1			
	Eesti ajalugu I	1			
	Eesti ajalugu II		1		
	Lähiaeg I			1	
	Lähiaeg II			1	
	20.sajandi arengu põhijooni: Eesti ja maailm			1	
	Ühiskonnaõpetus:				2
	Nüüdisühiskond ja ühiskonna valitsemine			1	
Ühiskonna majandamine ja kaasaja maailm			1		
Inimeseõpetus: Perekonnaõpetus			1	1	
<b>Kunstiained</b>	Muusika	1	1	1	3
	Kunst:	1	1		2
	Kunst ja muusika läbi filmi		1		1
	Eesti kultuurilugu		1		
<b>Majandus-ja ettevõtlusõpe</b>	Ettevõtlusõpetus			1	1
	Majandusõpetus			1	1
<b>Kehaline kasvatus</b>	Kehaline kasvatus	2	2	1	5
<b>Arvutiõpetus. Uurimistöõ alused</b>	Arvutiõpetus	1			1
	Uurimistöõ alused/arvutiõpetus uurimistöös		1		1
<b>Kokku</b>		<b>32</b>	<b>32</b>	<b>32</b>	
<b>Valikkursused:</b>					
	Koorilaul	1	1	1	
	Tantsuõpetus	1	1	1	
	Autoõpetus	1			

Sport	1	1	1	
Ettevõtlus-ja majandusõpetus		2		

### § 13. Erinevate õppekeelte kasutamine gümnaasiumis

Gümnaasiumiastmes õpitakse B2 keeleoskustasemel inglise, saksa keelt. B1 keeleoskustasemel õpitakse inglise, vene, saksa keelt. Grupi alumiseks piirnormiks on 10 ja ülemiseks 24 õpilast.

### § 14. Läbivate teemade rakendamine

(1) Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja ühiskonnas tähtsustatud ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.

(2) Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige:

1) õpikeskkonna korralduses – kooli vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õpikeskkonna kujundamisel arvestatakse läbivate teemade sisu ja eesmärgi. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamist reguleerivateks dokumentideks on: „Parksepa Keskkooli kodukord“, „Tugisüsteemid ja nende rakendamise kord Parksepa Keskkoolis“, tegevusjuhised häire- ja äkkrünnaku korral.

2) aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlemised, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ja ülekoollisi projekte.

3) valikainete valikul – valikained toetavad läbivate teemade taotlusi;

4) III kooliastmes ja gümnaasiumis läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös/õpilasuuringutes

5) koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassiväliselt õppetegevust ja huviringide tegevust ning osaledes maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

(6) Õpetuses ja kasvatuses käsitletavat läbivat teemat on:

#### 1) „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemine kooliastmetes			
I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	Gümnaasiumiaste
Käsitlemine I kooliastmes aitab õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisse ning toetab esmaste õpioskuste omandamist. Mänguliste tegevuste abil aidatakse õpilasel kujundada ning õppida tundma ennast ja lähiümbruse töömaailma, tuginedes õpilase kogemustele igapäevaelust. Õpilasele tutvustatakse erinevaid tegevusalasid ja ameteid, nende olulisust ning omavahelisi seoseid	Käsitlemine II kooliastmes keskendub õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele, oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele. Eesmärk on aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi. Õpilasele tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid ning nende seost inimeste individuaalsete	Käsitlemine III kooliastmes keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning esmaste kutsevalikutega seostamisele. Õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega	Gümnaasiumiastmes käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes väärtustab elukestvat õpet kui elustiili ning mõtestab oma karjääri planeerimist kui jätkuvat otsuste tegemise protsessi, kellel on valmisolek ja oskused teha oma elukäiku puudutavaid valikuid ning suurendada teadmisi töömaailmast. Tähelepanu pööratakse praktilistele töötusimisoskustele ja

	eelduste ja huvidega.	seotud stereotüüpseid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist.	sellekohaste õigusaktide tundmaõppimisele. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimise ja töö leidmise võimaluste kohta (sealhulgas ettevõtlus) ning luuakse võimalused saada karjäärinõustamist.
--	-----------------------	---	---

**Tegevused:** tutvumine erinevate elukutsete esindajatega, erinevate asutuste ja ettevõtete külastamine, infomesside külastamine, rollimängud ja stiilipäevad, ürituste korraldamine ja läbiviimine, osalemine erinevatel konkurssidel ja olümpiaadidel,

## 2) Läbiv teema „Keskond ja jätkusuutlik areng“

Läbiva teema „Keskond ja jätkusuutlik areng“ käsitlemine kooliastmetes			
I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	Gümnaasiumiaste
Käsitlemine I kooliastmes tugineb õpilase kogemustele, igapäevaelu nähtustele ning looduse vahetule kogemisele. Õppe ja kasvatus kaudu taotletakse õpilase keskkonnataju kujunemist, pööratakse tähelepanu kodu- ja kooliümbruse keskkonnaküsimustele ning tegutsemisviisidele, mille abil on keskkonnaprobleeme võimalik praktiliselt ära hoida ja lahendada.	Käsitlemine II kooliastmes keskendub peamiselt koduümbruse ja Eesti keskkonna-probleemide käsitlemisele. Arendatakse tahet osaleda keskkonna-probleemide ärahoidmises ja lahendamises ning kujundatakse keskkonnavalast otsustamis- oskust. Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt.	Käsitlemine III kooliastmes keskendub kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarengu- probleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada arusaama loodusest kui terviküsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonnasse ning	Gümnaasiumiastmes harjutavad õpilased keskkonnavalastes küsimustes otsuste langetamist ja hinnangute andmist, arvestades nüüdisaja teaduse ja tehnoloogia arengu võimalusi (sealhulgas piiranguid), normatiivdokumente ning majanduslikke kaalutlusi. Kujundatakse valmisolekut tegeleda keskkonnaküsimustega kriitiliselt mõtleva kodanikuna nii isiklikul, ühiskondlikul kui ka ülemaailmsel tasandil ning rakendada loodussäästlikke ja jätkusuutlikke tegutsemis- ning majandamisviise.

		eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.	
--	--	---	--

**Tegevused:** esmaabi õppimine ning võistlused, tervisenädala tähistamine, asjade taaskasutamine käelise tegevuse kaudu, matkad, õppekäigud, „Reipalt koolipinki“, koolümbruse korrastustööd, osalemine kodanikualgatuses „Teeme ära!“

### 3) Läbiv teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“

<b>Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemine kooliastmetes</b>			
<b>I kooliaste</b>	<b>II kooliaste</b>	<b>III kooliaste</b>	<b>Gümnaasiumiaste</b>
Käsitlemisel I kooliastmes on keskne saada koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemusi. Selle viisid on õpilaste vabatahtlik tegevus, nt talgutöö, ühisürituste korraldamine vms. Lähtudes paikkonna võimalustest, tutvustatakse õpilasele kodukandi ettevõtteid, noorteühinguid ja teisi vabatahtlikke organisatsioone või huvirühmi, kes korraldavad kogukonnas üldkasulikke tegevusi, milles õpilased saavad osaleda.	Käsitlemisel II kooliastmes on oluline toetada õpilase initsiatiivi ning pakkuda talle võimalusi ja abi ühisalgatusteks. Õpilasi innustatakse iseseisvalt tegutsema ühise eesmärgi nimel ning võtma sellega kaasnevat vastutust ja kohustusi. Oluline on suunata õpilasi leidma jõukohastele probleemidele loomulisi lahendusi ning aidata neil kogeda koos tegutsemise kasulikkust ja vajalikkust.	Käsitlemine III kooliastmes keskendub ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele. Tähtsal kohal on riigi demokraatliku valitsemise korraldus ning üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel. Kodanikualgatus ja vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks tutvustatakse õpilasele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning teda julgustatakse neis tegevustes osalema.	Gümnaasiumiastmel on peamine kohalikul ja riigi tasandil otsustamiseks ning majanduselus osalemiseks vajalike praktiliste oskuste kujundamine. Klassi ja koolivälise tegevuste ja projektide kaudu süvendatakse õpilaste teadlikkust ühiskonna poliitilisest ja majanduslikust toimimisest, et õpilased saaksid oma kogemuse kaudu tunnetada aktiivseks ja informeeritud kodanikuks olemise eeliseid.

**Tegevused:** osalemine „Teeme ära!“ tegevustes, kooliümbruse koristamine, laatade korraldamine ja läbiviimine, erinevate tähtpäevade tähistamine ja selleks vajalike ettevalmistuste tegemine, ELO tegevuses osalemine.

### 4) Läbiv teema „Kultuuriline identiteet“

<b>Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemine kooliastmetes</b>			
<b>I kooliaste</b>	<b>II kooliaste</b>	<b>III kooliaste</b>	<b>Gümnaasiumiaste</b>
Käsitlemisel I kooliastmes on oluline pakkuda õpilasele võimalust osaleda oma kultuurikeskkonna tavades ja kogeda	Käsitlemisel II kooliastmes on tähtis kujundada positiivseid hoiakuid erinevate kultuuride ja	Käsitlemisel III kooliastmes on keskne aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes	Gümnaasiumi õppeprotsess toetab jätkuvalt omakultuuri väärtustamist, huvi ja eelarvamuste vaba ning teadlikku suhtumist teistesse kultuuridesse. Õpilaste

<p>sellega seonduvaid emotsioone. Õpilasel aidatakse jõuda mõistmiseni, et teatud tavad ja kombad on omased teatud kultuurile. Õppe ja kasvatuses kujundatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumusi, toetatakse uudishimu uue ja erineva suhtes ning positiivset suhtumist sellesse. Õpilaste erinevaid kogemusi kokku viies saavutatakse üldpilt oma kultuurist ja selle kokkupuudetest teiste kultuuridega.</p>	<p>inimeste suhtes ning vältida eelarvamusliku suhtumise kujunemist. Õpitakse respektima erisusi ja hindama neid kui kultuurilist mitmekesisust ning kultuuride vastastikuse rikastamise vahendit. Õppes ja kasvatuses leitakse võimalusi, kus õppija saab rakendada oma teadmisi ja oskusi omakultuuri tutvustamiseks näiteks koolide ja rahvusvaheliste projektide kaudu</p>	<p>kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises</p>	<p>teadmisi (Eesti ja maailma, eelkõige Euroopa Liidu liikmesmaade) erinevatest kultuuridest laiendatakse ja sünteesitakse tervikuks ajaloo, ühiskonnaõpetuse, muusika, kunstiajaloo, filosoofia, regioonide ajaloo, kirjanduse, võõrkeelte jm tundides. Oluline on luua võimalusi erinevate rahvaste ja kultuuridega tutvumiseks nii kirjanduse, interneti ja meedia teel kui ka vahetu kogemuse kaudu. Õpilasi julgustatakse arutlema selle üle, mida toob endaga kaasa elamine teises kultuuriruumis.</p>
---	--	---	--

**Tegevused:** uurimuse läbiviimine oma esivanematelt saadud info põhjal, pärimuslike juttude loomine, rahvuskalendri tähtpäevade tähistamine, oma perekonna ja suguvõsa lugude uurimine, ühiste ürituste korraldamine koos naaberkoolidega, koostöö Võru Instituudiga, emakeele konkursid, võrkeelsete ja eesti keelsete näidendite esitamine nii koolis kui väljaspool kooli, laulud ja erinevatel pillidel musitseerimine, teiste kultuuride tundmaõppimine, erinevate inimeste küllakutsumine, osalemine maakondlikel ja vabariiklikel laulu- ja tantsupidudel, õppeekskursioonid

### 5) Läbiv teema „Teabekeskond“

Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemine kooliastmetes			
I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	Gümnaasiumiaste
<p>Käsitlemisel I kooliastmes on keskmes õpilase igapäevane teabekeskond. Õpetaja abil ja kaaslaste toel harjutakse kirjeldama oma tegevust teabekeskonnas. Õpilane õpib mõistma temale suunatud teadete suhtluseesmärki ning eristama olulisi teateid ebaolulistest. Samuti harjub õpilane mõistma, millised seaduspärasused kehtivad privaatses ja millised avalikus ruumis,</p>	<p>Käsitlemisel II kooliastmes on käsitluse keskmes avalikus ja privaatses ruumis toimimise seaduspärasused ning põhiliste kommunikatsiooniformaatide tundmaõppimine. Õpilane harjub internetis liikudes eristama avalikku ja isiklikku sfääri ning valima</p>	<p>Käsitlemisel III kooliastmes õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolli ühiskonnas, sealhulgas majanduselus, ning kasutama meediat teabeallikana. Senisest olulisemaks muutub teabe usaldusväärsuse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leitud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides). Õpetus ja</p>	<p>Gümnaasiumiõpilane teeb meediatarbijana iseseisvaid valikuid ning põhjendab neid, lähtudes oma erinevatest huvidest ja vajadustest. Õpilane on kursis avalikus ruumis tegutsemise reeglitega ning taunib nende rikkumist. Ta mõistab meediamajanduse rolli ühiskonnas, tutvub globaliseerumise mõjudega meedia sisule ja inimeste meediakasutus-</p>



sealhulgas internetis. Läbiva teema rõhuasetused toetavad I kooliastmes inimeseõpetuse, emakeele ning teiste õppeainete kaudu toimuvat suhtlemisuskuste kujundamist. Õpilase eakohast meediakasutust arvestades pööratakse rohkem tähelepanu visuaalsele meediale ning visuaalse teksti analüüsile.	selle põhjal õiget suhtlusviisi. Teise kooliastme jooksul harjutakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki, hindama selle kvaliteeti ning tuvastama uudises puuduvat teavet	kasvatustöös aitavad õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks. Läbiva teema käsitlemine loob võimalused analüüsida meediaga seotud problemaatilisi olukordi (eraellu sekkumine, väärteabe edastamine, huvide kahjustamine, kallutatud teabe edastamine vms).	harjumustele. Läbiva teema ja aineõppe koosmõjul suudab õpilane oma sõnumi vormistada ja seda otstarbekalt edastada.
---	---	--	--

**Tegevused:** Internetiohtude tutvustamine, sh sotsiaalvõrgustiku ohtud, meedia kasutamine tunnis, kooli üritustel esinemine, info edastamine erinevate kanalite kaudu, valikainena arvutitund

#### 6) Läbiv teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“

Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemine kooliastmetes			
I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	Gümnaasiumiaste
Käsitlemisel I kooliastmes õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, vormistades arvutiga loovtöid. Soovitav on kasutada eelkõige frontaalset õpetamise meetodit ning mängulisi arvutiprogramme. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise integreerimise kaudu õppetegevusse.	Käsitlemine II kooliastmes põhineb eelkõige kooli ja õppetööga seonduvatel praktilistel ülesannetel, mis eeldavad tehnoloogia rakendamist erinevates ainetundides või huvitegevuses. Arvutipõhises õppes on soovitatav kasutada rühmatööd ja aktiivõppe-meetodeid	Käsitlemine III kooliastmes kujundab IKT rakendamise pädevusi igapäevaelus ja õpingutes. Nende pädevuste kujundamiseks tuleb erinevate õppeainete õpetajatel lõimida oma ainetundidesse IKT rakendamisel põhinevaid meetodeid ja töövõtteid. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele on III kooliastmes soovitatav kasutada nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.	Gümnaasiumis käsitletakse läbivat teemat eelkõige rühmatööna teostatavate uurimis- ja arendusprojektide vormis, püüdes võimaluse korral kaasata kodukandi innovaatilisemaid tehnoloogiafirmasid või teaduskeskusi. Eesmärgiks on positiivsete hoiakute kujundamine tehnoloogilise innovatsiooni ja sellega seonduvate karjäärivõimaluste vastu. Samuti tuleb gümnaasiumiastme lõpuks tagada kõigi õpilaste valmisolek IKT kasutamiseks igapäevaelus, õpingutes ja töös.

**Tegevused:** IKT kasutamine kodutööde valmistamisel, esitluse valmistamine.

#### 7) Läbiv teema „Tervis ja ohutus“

Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemine kooliastmetes			
I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	Gümnaasiumiaste

<p>Käsitlemisel I kooliastmes pannakse rõhk tervislike ja ohutute käitumisviiside kujundamisele. Õppija omandab eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui sotsiaalse tervise aspektiga ning kujuneb tervist väärtustav hoiak. Selles vanuses on tähtis, et õpilane mõistaks ohu olemust ja selle tekkepõhjuseid oma igapäevases keskkonnas ning omandaks oskused käituda ohutult ja turvaliselt. Õppemeetoditest on rõhk jutustustel, aruteludel, rühmatöödel, demonstratsioonidel, rollimängudel ja käitumise modelleerimisel.</p>	<p>Käsitlemisel II kooliastmes pööratakse teadmiste ja oskuste kujundamise kõrval tähelepanu eelkõige vastavasisuliste väärtushinnangute kujundamisele, õpetuse elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt uimastite kuritarvitamine, suitsetamine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus). Õppemeetoditest sobivad aktiivõppemeetodid, arutelu, rühmatöö, rollimängud ja demonstratsioonid. Õppetööd ainetundides saavad täiendada noortelt noortele meetoodikal põhinevad tunnivalised projektid.</p>	<p>Käsitlemisel III kooliastmes pööratakse tähelepanu tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, diskussioon, juhtumianalüüsid, rühmatöö, uurimisprojektid ja rollimängud. Tähtsal kohal on ka õpilastega korraldatavad klassivälised ennetusprogrammid ning õpilaste maksimaalne kaasamine tervist edendavatesse ja ümbritseva turvalisust suurendavatesse tegevustesse.</p>	<p>Gümnaasiumiosas on põhiliseks läbiva teema käsitlemise vormiks õpilaste praktiline tunnivaline terviseedenduslik ja turvalisust toetav tegevus, sealhulgas nooremate juhendajatena ja projektide väljatöötajatena ning rakendajatena oma koolis või ka riiklikul tasandil.</p>
--	---	--	---

**Tegevused:** tervistedendavate projektide läbiviimine ja ennetusalastes projektides osalemine, esmaabikoolituste läbiviimine, valikainena autoõpetus.

### 8) Läviv teema „Väärtused ja kõlblus“

<b>Läviva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemine kooliastmetes</b>			
<b>I kooliaste</b>	<b>II kooliaste</b>	<b>III kooliaste</b>	<b>Gümnaasiumiaste</b>
<p>Käsitlemisel I kooliastmes on rõhk iseenda tundmaõppimise, heade kommete omandamisel ja sellise klassikollektiivi kujundamisel, kus peetakse oluliseks õiglust, ausust, hoolivust, sallivust, inimväarikust, lugupidamist enda ja teiste vastu, lubaduste pidamist</p>	<p>Käsitlemisega II kooliastmes teadvustatakse ja mõtestatakse kõlbelisi norme ning kujundatakse sallivust ja lugupidamist erinevate inimeste vastu. Erinevaid vaatenurki pakkuva käsitluse kaudu taotletakse õpilase isiklike seisukohtade kujunemist humanistlike kõlbeliste normide taustal. Õpilase mõttestendustesse tuleks suhtuda paindlikult, jättes õpilasele võimaluse</p>	<p>Käsitlemine III kooliastmes toob selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondliku ning ajaloolis-kultuurilise mõõtme. Erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe</p>	<p>Läviva teema käsitlemisel gümnaasiumis on kesksel kohal mõtlemise ja argumenteerimise arendamine, asjakohase teabe kogumine ja üldistuste tegemine, tuues esile seoseid erinevate valdkondade, varasemate teadmiste ja kogemustega ning väärtussüsteemide, maailmapildi ja maailmavaate küsimustega. Soovitavate käitumisviiside kujunemist tõhustab õpilase osalus</p>

ning demokraatlikku osalemist ja rahvuslikkust. Õppemeetoditest on esikohal töö jutustustega, rollimängud, arutelud ja õpetaja selgitused, mille vältel õpitakse oma kogemusi teadvustama ning oma tegutsemist jälgima ja reflekteerima	säilitada oma arvamusi. Õppemeetoditest on kesksel kohal lugude analüüs, aktiivõppemeetodid, rühmatöö, konfliktsete juhtumite arutelu ning rollimängud. Õppevara kaudu tutvustatakse õpilasele positiivseid kõlbelisi eeskujusid ja ideaale. Igapäevases koolielus pakutakse võimalusi rakendada omandatud teadmisi.	kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse. Sobilik on teha uurimisprojekte, mis võimaldavad käsitleda küsimusi sügavamalt ja mitmekülgsemalt.	demokraatlikes diskussioonides, kooli õpilasesinduse töös ja osalus muude sarnaste organisatsioonide töös ning kaasatus koolielu korraldamisse.
---	--	---	---

**Tegevused:** omavaheliste suhete tähtsustamine, ühised sünnipäeva pidamised, meeskonnatööna tegevuste läbiviimine.

### § 15. Lõimingu rakendamine

(1) Ainevaldkondade lõimimise vahendid ja õppekava rakendamist toetavad tegevused on õppeaastati erinevad aineõpetajatevahelises kollegiaalses koostöös tehtavad:

- 1) õpilaste ühisprojektid;
- 2) uurimistööd;
- 3) õppekäigud;
- 4) ühistegevus ja huvitegevus;
- 5) ainetundides omandatavad teadmised.

	<b>Eesti keele ja kirjanduse ainevaldkonna lõiming teiste ainevaldkondadega</b>
Võõrkeeled	Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu
Matemaatika	Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamise, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töodes
Loodusained	Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutuspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale
Sotsiaalsained	Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajalooühtsuste ja arengu mõistmist ning

	ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Samaaegu toetavad sotsiaalseid õppides omandatud teadmised ajaloo, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimesest kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajalooüldiste nimetuste õigekirja norme; ajaloo- ja ühiskonnatundides tuleks neid teadmisi konkreetsete näidete toel kinnistada
Kunstiained	Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustatsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi, mida võiks teha koostöös kunstiopetajaga. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine, mis eeldab aineõpetajate koostööd

	<b>Võõrkeelte lõiming teiste ainevaldkondadega</b>
Eesti keel ja kirjandus	Võõrkeelte valdkonnal on kõige otsesem seos keele ja kirjandusega, kuna võõrkeeleõppes rakendatakse väga palju emakeeles omandatud ja kantakse seda üle teise kultuurikonteksti. Keeleõpe on võimalus rikastada mõtlemist, arendada oskust end täpselt väljendada, luua tekste ning nendest aru saada. Nendes valdkondades toetub võõrkeeleõpetus emakeeleõpetusele ja vastupidi
Kunstiained	Kunsti pädevusega puututakse kokku eri maade kultuurisaavutusi tundma õppides ning teemade (nt „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“) ja vahetute kunstielamuste kaudu (kino, teater, kontserdid, muusika, näitused, muuseumid jmt).
Tehnoloogia	Tehnoloogiapädevus areneb arvutit kasutades. Arvuti on võõrkeeltes nii erinevate tööde tegemise kui ka suhtlus- ja info otsimise vahend.
Loodusained	Loodusteaduslik pädevus teostub erinevate teemavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide kaudu.

	<b>Matemaatikaõpetuse lõiming teiste ainevaldkondadega</b>
Loodusained	Kõige tihedamat koostööd saab matemaatikaõpetaja teha loodusvaldkonna ainete õpetajatega. Niisuguse koostöö viljakus sõltub eelkõige matemaatikaõpetajate teadmistest teistes valdkondades õpetatava ainese ja seal kasutatava matemaatilise aparatuuri kohta ning teiste valdkondade õpetajate arusaamadest ja oskustest oma õppeaines matemaatikat ning selle keelt mõistlikul ja korrektel viisil kasutada. Keemiaõpetuses võiks reaktsioonivõrrandite põhjal siduda ainete koguse leidmise võrdkujulise võrrandi ja protsentarvutuse kohta omandatud teadmiste ja oskustega.
Võõrkeeled	Matemaatikas kasutatakse rohkesti võõrkeelseid termineid, mille algkeelne tähendus tuleb õpilastele teadvustada. Lõimingut võõrkeeltega tugevdab õpilaste juhatamine erinevaid võõrkeelseid teatmeallikaid kasutama. Nii näiteks võiks eesti ja inglise keele õpetajad õpilastele selgitada, et ingliskeelsel sõnal „number“ on eesti keeles kaks tähendust: arv ja number.
Tehnoloogia	Interneti kasutamise oskus.

	<b>Loodusainete lõiming teiste ainevaldkondadega</b>
Eesti keel ja kirjandus	Loodusaineid õppides areneb õpilastel lugemise, kirjutamise, teksti mõistmise ning

kirjandus	suulise ja kirjaliku teksti loomise oskus.
Matemaatika	Matemaatikapädevuse kujunemist toetavad loodusained eelkõige uurimusliku õppe kaudu, arendades loovat ja kriitilist mõtlemist. Uurimuslikus õppes on oluline koht andmete analüüsil ja tõlgendamisel, tulemuste esitamisel tabelite, graafikute ja diagrammidena. Loodusnähtuste seoseid uurides rakendatakse matemaatilisi mudeleid
Tehnoloogia	Õppides mõistma looduse kui süsteemi funktsioneerimise lihtsamaid seaduspärasusi ning inimese ja tehnika mõju looduskeskkonnale, areneb õpilaste tehnoloogiline pädevus. Füüsikateadmised loovad teoreetilise aluse, et mõista seoseid looduse, tehnika ja tehnoloogia vahel. Tehnoloogilist pädevust arendatakse, kasutades õppes tehnoloogilisi, sh IKT vahendeid
Kunstiained	Kunstipädevuse kujunemist toetavad uurimistulemuste vormistamine, esitluste tegemine, näitustel käimine, looduse ilu väärtustamine õppekäikudel jms
Võõrkeeled	Võõrkeeltepädevuse kujunemisele aitab kaasa erinevate võõrkeelsete teatmeallikate kasutamine, et leida vajalikku infot. Loodusteadulikud ained kasutavad võõrsõnu, mille algkeele tähendus on vaja teadvustada.

	<b>Sotsiaalainete lõiming teiste ainevaldkondadega</b>
Eesti keel ja kirjandus	Emakeelepädevus – suutlikkus väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste; kasutada kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili ning ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgida õigekeelsusnõudeid. Lisaks tähtsustuvad teksti kriitilise analüüsi oskus, meediakirjaoskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, tööde vormistamine ning autoriõiguse kaitse
Võõrkeeled	Võõrkeeltepädevus – teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu mitmekultuurilises ühiskonnas
Matemaatika	Matemaatikapädevus – ajaarvamine; ressursside planeerimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuste tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.
Loodusained	Loodusteaduslik pädevus – looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese areng ja rahvastikuprotsessid; majanduse ressursid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine ja mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamine
Tehnoloogia	Tehnoloogiline pädevus – ametid ja elukutsed erinevates ühiskondades, tehnika ja tootmise arengu seos muutustega ühiskonnas; tööturg, kutsesuunitlus ja karjääri planeerimine; oskus hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel; kasutada tehnilisi vahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid
Kunstiained	Kultuuriline pädevus – Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemade käsitlemine, iluhinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur ning loominguline eneseväljendusoskus
Kehaline kasvatus	Tervise- ja kehakultuuripädevus – suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendada sallivat suhtumist kaaslastesse

	ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides
--	---

	<b>Kunstiainete lõiming teiste ainevaldkondadega</b>
Sotsiaaalained	sotsiaaalainetest lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega
Eesti keel ja kirjandus; võõrkeeled	emakeelest ja võõrkeeltest lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis
Loodusained	loodusainetest lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi
Matemaatika	matemaatikast lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid)
Tehnoloogia ka käsitöö	käsitööst ja tehnoloogiast lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad);
Kehaline kasvatus	kehalisest kasvatuses lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, mootorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

	<b>Tehnoloogiaõpetuse lõiming teiste ainevaldkondadega</b>
Eesti keel ja kirjandus; võõrkeeled	Suhtluspädevus (sh võõrkeeltepädevus). Teavet kogudes areneb õpilase funktsionaalne kirjaoskus ning täieneb tema tehnoloogiasõnavara. Oma tööd esitledes ja valikuid põhjendades saadakse esinemiskogemusi ning areneb väljendusoskus. Tööülesannete ning projektide tarvis materjali ja teabe otsimine ning uurimine aitab kaasa võõrkeelte omandamisele
Matemaatika	Tehnoloogiaainetes kasutab õpilane oma töös loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi. Õpilase arvutustel ja mõõtmistel on praktiline tagajärg, vigu (ja nende tagajärgi) märgatakse kohe, analüüs ning paremate lahenduste leidmine on paratamatus
Loodusained	Töötamine erinevate looduslike ja tehismaterjalidega eeldab tutvumist nende materjalide omadustega. Tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses puutub õpilane otseselt kokku mitmete keemiliste ja füüsikaliste protsessidega
Sotsiaaalained	Tehnika ja tehnoloogia arengu tundmine, arengu põhjuste teadvustamine ja edasiste arengusuundade mõistmine aitab kaasa inimühiskonna arengu tunnetamisele. Ühiselt töötades õpitakse teisi arvestama, käitumisreegleid järgima ning oma arvamusi kaitsma. Tutvumine eri maade kultuuritraditsioonide ja nende kujunemise põhjustega aitab mõistvalt suhtuda teistesse rahvustesse
Kunstiained	Erinevate esemete disainimine ning valmistamine pakub õpilastele loominguulise eneseväljenduse võimalusi. Õpitakse hindama uudseid ja isikupäraseid lahendusi ning märkama esemete disaini funktsionaalsust ja seoseid kunstiloomingu ning kultuuritaustaga
Kehaline kasvatus	Praktilistes ülesannetes kinnistub terviseteadlik käitumine, ergonoomika põhimõtete arvestamine ning tervisliku toitumise ja sportliku eluviisi väärtustamine

	<b>Kehalise kasvatuses lõiming teiste ainevaldkondadega</b>
Eesti keel ja kirjandus	Emakeelepädevust kujundatakse kehalises kasvatuses teksti mõistmise, suulise ja kirjaliku teksti loomise ning eneseväljendusoskuse kaudu
Võõrkeeled	Võõrkeeltepädevuse kujunemisele aitab kaasa erinevatest võõrkeelsetest teabeallikatest vajaliku info leidmine. Eri spordialades/liikumisviisides kasutatakse võõrsõnu, mille

	tähendust on vaja selgitada
Kunstiained	Kunstipädevuse kujunemist toetab spordialade/liikumisviiside isikupärane ja loominguline käsitlus, valmisolek leida erinevatele ülesannetele uusi ja omanäolisi lahendusi ning oskus märgata ümbritsevas ilu
Sotsiaalne	Sotsiaalne pädevus. Kehalises kasvatuses omandatud teadmised rahvuslikust ning rahvusvahelisest liikumis- ja spordikultuurist avardavad õpilase silmaringi. Tervist väärtustava eluviisi omaksvõtmine ja teadlikkus soodustavad õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kodanikuks
Tehnoloogia	Tehnoloogiline pädevus võimaldab rakendada teaduse ja tehnika saavutusi erinevates spordialades/liikumisviisides (spordialade tehnika, spordivarustus ja -vahendid) ning järgida tervisliku toitumise põhitõdesid
Loodusained	Loodusteaduslikku pädevust toetab keskkonna väärtustamine liikumisel/sportimisel. Kehalise kasvatus kaudu kinnistuvad teadmised ja oskused, mis on omandatud inimeseõpetuses, bioloogias, füüsikas ja geograafias

### § 16. Üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatavad tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud ja muu taoline

(1) Pädevus on asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida. Pädevused jagunevad üld-, valdkonna- ja õppeainepädevusteks.

(2) Üldpädevused on õppeainete ja ainevaldkondade ülesed pädevused, mis on väga olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, ent ka tunni- ja koolivälises tegevuses ning nende kujunemist jälgitakse ja suunatakse õpetajate ning kooli ja kodu ühistöös.

Põhikoolis	Gümnaasiumis	Ülekoolilised tegevused
<b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> – suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalnormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdiskultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid;	<b>kultuuri- ja väärtuspädevus</b> – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalnormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada	Loome- ja etluskonkursid, joonistusvõistlused, klassiruumide kaunistamised tähtpäevadeks, õpilastööde näitused, õpilaskontserdid, õppekäigud, kooli olümpiaadid, maakondlikel- ja üleriigilistel õpilaskonkurssidel osalemine, laulu- ja tantsupidudel osalemine.

	ühiste eesmärkide saavutamisse;	
<p><b>sotsiaalne ja kodanikupädevus</b> suutlikkus ennast teostada, toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme, austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; istungitel vaateajatena osaledes ning nähtu analüüsimises.</p>	<p><b>sotsiaalne ja kodanikupädevus</b> suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid; austada erinevate keskkondade, sh suhtluskeskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, inimõigusi, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; suutlikkus mõista globaalprobleeme, võtta kaasvastutus nende lahendamise eest; väärtustada ja järgida jätkusuutliku arengu põhimõtteid; tunnetada end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja kogu maailma kontekstis;</p>	<p>Klassimatkad, meeskonnatööna teostatud loodusalsed projektid, esseede kirjutamine, spordipäevad, ettevõtete külastused, koolipidude kavade ettevalmistamine, teatri ja kino ühiskülastused.</p>
<p><b>enesemääratluspädevus</b> – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme; Enesemääratluspädevuse arendamiseks toimuvad koolis arenguvestlused, kus õpilane analüüsib ennast ja saab tagasisidet õpetajatelt.</p>	<p><b>enesemääratluspädevus</b> – suutlikkus mõista ja hinnata adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestada oma võimeid ja võimalusi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid probleeme; käituda inimsuhetes sõltumatult; hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandada oma karjääri;</p>	<p>Ohutuslaste loengute korraldamine ja neis osalemine, tervistedendavates projektides osalemine, spordipäevad, õppekäigud, õpimapp, töövarjupäev, olümpiaadidel osalemine.</p>



<p><b>õpipädevus</b> – suutlikkus organiseerida õpikeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ning seda plaani järgida; kasutada õpitud erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpitudga; analüüsida enda teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise vajadust;</p>	<p><b>õpipädevus</b> – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; leida sobivad teabeallikad ja juhendajad ning kasutada õppimisel nende abi; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada erinevaid õpistrateegiaid ja õpitud erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpitudga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasiõppimise võimalusi;</p>	<p>Raamatukogutunnid, individuaalsed ja kollektiivsed uurimistööd, teemapäevad, õpilaskonverentsid, infomesside külastamine, olümpiaadid, ringitegevus.</p>
<p><b>suhtluspädevus</b> – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust, ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;</p>	<p><b>suhtluspädevus</b> – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada emakeeles ja iseseisva keelekasutaja tasemel vähemalt kahes võõrkeeles, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; koostada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust, kasutada korrektset ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;</p>	<p>Kohtumised erinevate elualade inimestega, erinevat liiki tekstide kirjutamised, raamatute tutvustamine kaaslastele, näidendites esinemine, emakeelepäev, laatade korraldamine, koolileht.</p>
<p><b>matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus</b> – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat</p>	<p><b>matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus</b> – suutlikkus kasutada matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades</p>	<p>Õuesõpe, õppekäigud, ülesanded reaalse andmetega elust, kaasaegsete tehniliste vahenditega ülesannete lahendamine, olümpiaadidel ja Kängurul osalemine, laatadel osalemine.</p>

<p>maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt;</p>	<p>erinevaid ülesandeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust ning mõju igapäevaelule, loodusele ja ühiskonnale; mõista teaduse ja tehnoloogiaga seotud piiranguid ja riske; teha tõenduspõhiseid otsuseid erinevates eluvaldkondades; kasutada uusi tehnoloogiaid loovalt ja uuendusmeelselt;</p>	
<p><b>ettevõtlikkuspädevus</b> – suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi; aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärgid, koostada plaane, neid tutvustada ja neid ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske;</p>	<p><b>ettevõtlikkuspädevus</b> – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmärgid, koostada lühi- ja pikaajalisi plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske; mõelda kriitiliselt ja loovalt, arendada ja hinnata oma ja teiste ideid;</p>	<p>Õpilasesindus, õpilasfirmad, noorte organisatsioonid, projektitööd, uurimistööd, ühisüritused, huvitegevus, toodete valmistamine laatadele, klassiõhtud, õppekursioonid.</p>
<p><b>digipädevus</b> – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks</p>	<p><b>digipädevus</b> – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja</p>	<p>Uurimistööde läbiviimine, projektide läbiviimine. Ainetundidest toetavad digipädevuse kujundamist arvutiõpetuse ainetunnid ja lõiminguiline tegevus teistes ainetundides.</p>

sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.	võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.	
---	---	--

(3) Ainekavades kirjeldatakse klassiti üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist ning esitatakse nii kooliastmete õpitulemused kui ka õpitulemused õppeteemade läbimisel. Õpitulemused toetavad valdkonnapädevuste kujunemist. Õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust. Väärtushoiakuid väljendavaid õpitulemusi numbriliselt ei hinnata, vaid antakse nende saavutatuse kohta õpilasele tagasisidet.

(4) Lihtsustatud õppel olevale õpilasele kohaldatakse õppekavas sätestatud õppe- ja kasvatusesemärke ning pädevusi, arvestades järgmisi rõhuasetusi:

- 1) õpilane peab lugu iseendast, kodust ja perekonnast, suudab majandada ennast ja oma perekonda;
- 2) õpilane armastab kodumaad;
- 3) õpilane teadvustab ennast ja kaasinimesi ning nende erinevusi, oma ja teiste rahvaste kultuurilisi erinevusi;
- 4) õpilane tunneb ja järgib võimetekohaselt õigusnorme ja demokraatia põhimõtteid;
- 5) õpilane hoidub eetilisel valedest ahvatlustest ja ettepanekutest;
- 6) õpilane tunneb terveid eluviise ning püüab neid järgida;
- 7) õpilane teab loodushoiu peamisi seisukohti ja püüab tegutseda keskkonda säästes;
- 8) õpilane eesmärgistab, kavandab ja hindab oma igapäevast tegevust;
- 9) õpilane oskab tuttavates situatsioonides valida, nõu küsida, otsustada ja vastutust kanda;
- 10) õpilane on valmis koostööks;
- 11) õpilane osaleb võimetele vastavas täiendusõppes;
- 12) õpilane mõistab lihtsat teavet, oskab teavet hankida (sh Internetist);
- 13) õpilane valdab järgmisi elementaaroskusi: vaatlemine, kuulamine ja kõne mõistmine, kõnelemine; lugemine, kirjutamine, arvutamine;
- 14) õpilane mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile, on valmis endale otsima sobivat tööd;
- 15) õpilane omab kujutlust maailmast kui tervikust

## **§ 17. Parksepa Keskkooli traditsioonilised tegevused, mis toetavad üldpädevuste kujundamist ja mitmekesisitavad õppekeskkonda**

### **Kooliaasta ava- ja lõpuaktus**

Kooliaasta avaaktus toimub esimesel koolipäeval. Osalevad 1. – 12. klasside õpilased. Kooliperele antakse ülevaade möödunud õppeaasta kordaminekutest ja probleemidest. 1. klassi õpilased saavad kooli ees aabitsa ja lilled. Tutvustatakse tööd alustavaid koolitöötajaid.

Kooli lõpuaktus toimub 1.-8. klasside ja 10.-11. klasside õpilastele viimasel koolipäeval. 9. ja 12. klasside õpilastele on eraldi lõpuaktused peale eksamisessiooni.

Eesmärgid:

- teadvustada antud päeva tähendust
- laiendada silmaringi ja teadmisi
- teadvustada õpilastes enesemääratlust ning seotust kooliga ja Eesti riigiga

Arendatavad pädevused: väärtuspädevus st tajuda ja väärtustada seotust teiste inimeste, kooli ja riigiga, sotsiaalne pädevus st toimida vastutustundliku kodanikuna, enesemääratluspädevus st mõista iseennast ja oma kohta ühiskonnas, suhtluspädevus st suutlikkus ennast väljendada (kõnepidamine)

Läbivad teemad: väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet,

### **Rebaste nädal**

I õppeveerandi alguses toimub abituriumiklasside eestvedamisel kümnendate klasside vastuvõtt gümnaasiumiõpilaste perre.

Eesmärgid:

- süvendada ühtekuuluvustunnet;
- anda abiturientidele ja kümnendikele võimalus arendada loovust, koostööoskusi ja kriitilist mõtlemist;
- mitmekesistada igapäevast koolielu.

Arendatavad pädevused :

- ettevõtlikkuspädevus (ühise idee väljatöötamine ja elluviimine),
- sotsiaalne pädevus ( teha koostööd õpetajate, lennukaaslaste ja endast nooremate-vanemate koolikaaslastega),
- väärtuspädevus (märksõnaks „sõbralikkus" ja mitte alandavad ja inimväarikust solvavad tegevused)
- enesemääratluspädevus (suutlikkus mõista iseennast juhupositsioonil, rühmas)
- õpipädevus (suutlikkus organiseerida mitmete gruppidele samaaegset tegevust)

Läbivad teemad – kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus, tehnoloogia ja innovatsioon

### **Spordipäev**

Spordipäeval viiakse 1.-12.klasside õpilastele läbi suuremat üldfüüsilist jõudu- ja vastupidavust nõudvaid tegevusi. Tegevused on valdavalt meeskondlikud. Võimalusel organiseeritakse tegevusi, mis tutvustavad uusi spordialasid.

Eesmärgid:

- sportlike tegevuste populariseerimine;
- olla kehaliselt aktiivne, aidata kaasa tervise tugevdamisele;
- sporditraditsiooni jätkamine.

Arendatavad pädevused: õpi-, enesemääratluspädevus.

Läbivad teemad: tervis ja ohutus, väärtused ja kõlblus.

### **Õpetajate päev**

Õpetajate päev tähendab seda, et aineõpetajaid asendavad Parksepa kooli abiturientid, kes annavad tunde tavaliselt paaris. Tundide sisu lepitakse eelnevalt kokku klassijuhataja või aineõpetajatega.

Eesmärgid:

- õppeprotsessi ja koolielu mitmekesistamine,
- anda abiturientidele võimalus asetada end õpetajate ja koolijuhtide rolli.

Arendatavad pädevused: sotsiaalne, ettevõtlikkuspädevus, õpipädevus.

Läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine

### **15.oktoober – Parksepa kooli sünnipäev**

Kooli sünnipäeva tähistatakse igal aastal 15. oktoobril aktusega, koolimuseumitundidega, temaatiliste aine- või klassijuhatajatundidega ja tordi söömisega, mille valmistavad õpilased klassides ise. Sel päeval esinevad klassides ja meenutavad oma kooliaega kooli vilistlased.

Eesmärgid:

- Eesti rahvuse, keele, kultuuri ja ajaloo säilimine ning areng;
- õpilaste enesemääratlus ja seotus Parksepa kooliga,
- kooli traditsioonide jätkumine.
- Parksepa kool kui osa Eesti Vabariigi ajaloost.
- „Oma kooli“ tunde kasvatamine.

Arendatavad pädevused: väärtus- ja sotsiaalseid pädevusi.

Läbivad teemad: väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet

### **Isade- ja emadepäeva üritused**

Isade- ja emadepäeva ülekoolilised üritused toimuvad igal aastal. Nendel päevadel esinetakse oma vanematele ja/või tegutsetakse nendega koos erinevates töötubades.

Eesmärk:

- väärtustada perekonda ja selle liikmeid;
- pakkuda võimalust veeta kvaliteetaega koos ema või isaga;
- anda võimalus lapsele esineda oma emale ja isale;
- anda lapsevanemale võimalus näha oma last esinemas ning tegutsemas tavapärasest erinevas olukorras.

Arendatavad pädevused: sotsiaalseid pädevusi

Läbivad teemad: kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, tervis ja ohutus

### **Kodanikupäeva tähistamine**

Kodanikupäeva- 26. novembri- nädalal toimuvad järgmised tegevused:

- veebipõhine viktoriin 6.-12.klassidele;
- loengud külalisesinejatega või kooli vilistlastega;
- näitused, mille raames viiakse läbi ainetunde

Eesmärgid:

- kodanikuks olemise tähtsustamine ja väärtustamine;
- eesti rahvuse, ajaloo ja kultuuri väärtustamine;
- huvi äratamine maailmas toimuvate protsesside vastu;
- õpilaste koostöö edendamine;
- õpilaste enesemääratlus ja seotus Parksepa kooliga.

Arendatavad pädevused: väärtus-, sotsiaalne ja suhtluspädevus.

Läbivad teemad: kultuuriline identiteet

### **Jõulupeod**

Jõulupeol esinevad võimalusel kõik õpilased. Jõulupeo kava ehitatakse üles koos kõikide klassijuhatajate, muusikaõpetajatega nii, et igal klassil on oma etteaste. Alati esineb mudilas-, laste- ja segakoor ning pidu külastab jõuluvana.

Eesmärk:

- pakkuda esinemisvõimalust võimalikult paljudele õpilastele;
- arendada laste loovust etteastete väljamõtlemise või ettevalmistamise perioodil;
- julgustada õpilasi esinema hobi korras väljaspool kooli õpitud etteastetega;
- arendada ja lihvida esinemisoskust ja – julgust;
- teadvustada jõulude tähendust.

Arendatavad pädevused: väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus- ja ettevõtlikkuspädevust.

Läbivad teemad: väärtused ja kõlblus, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, kultuuriline identiteet, emotsioone.

## **Sõbrapäev**

14. veebruaril tähistatakse koolis sõbrapäeva. Sellel päeval on üles seatud postkast ning õpilastest „kirjakandjad“ toimetavad kirjad adressaatideni.

Eesmärk:

- laste loovuse arendamine ja eneseväljendamine;
- arendada loovust; tunda rõõmu loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
- mitmekesistada igapäevast koolielu;

Arendatavad pädevused: väärtus- ja enesemääratluspädevust.

Läbivad teemad: väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet

## **Vabariigi aastapäev**

Eesti Vabariigi aastapäeva tähistatakse 1.-12.klasside aktusega ja temaatiliste aine- või klassijuhatajatundidega.

Eesmärk:

- isamaalisuse ja rahvustunde kasvatamine ja süvendamine;
- oma riigi, rahva ja kultuuri tähtsustamine ja õpilastele teadvustamine;
- arendada austust oma kodupaiga, kodumaa ja Eesti riigi vastu;
- Eesti Vabariigi sümbolite tutvustamine ja kasutamine ning nendega seostuvate käitumisreeglite täitmine;
- Eesti ajaloo vastu huvi äratamine;

Arendatavad pädevused: väärtus- ja õpipädevust, sotsiaalset ja enesemääratluspädevusi.

Läbivad teemad: kultuuriline identiteet

## **Võimlemispidu**

Koolis on au sees olnud võimlemine. Võimlemispeol osalevad 1.- 12. kl õpilased, kus iga klass esineb oma välja valitud parima omaloomingulise liikumiskavaga. Võimlemiskavadele annab hinnangu žürii ja võimalusel on esinema kutsutud ka külalisesinejad. Üritusel tunnustatakse kõiki osavõtjaid.

Eesmärgid:

- tervisliku ja esteetilise spordiala populariseerimine;
- ühisesinemis- ja harjutamisvõimaluse andmine;
- kooli võimlemistraditsioonide jätkamine.

Arendatavad pädevused: enesemääratluspädevus, õpipädevus.

Läbivad teemad: elukestev õpe ja karjääri planeerimine, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, tervis ja ohutus.

## **Emakeelepäev**

14. märtsil või sellele lähimal kuupäeval tähistatakse emakeelepäeva järgmiste tegevustega:

- viktoriin 1.-12. klassini
- Kirjanike esinemised
- 10.-12. Klasside õpilastele e-etteütlus. Sageli sooritavad sama etteütlust ka õpetajad.
- teised huvitavad üritused ( raamatutegelaste karneval, klassiga lühinäidendi esitamine vm).

Eesmärgid:

- emakeele väärtustamine ja säilitamine;
- keeleholde ning keeleuenduse põhimõtete mõistmine;
- õpilase kultuurilise silmaringi järjepidev arendamine ning aktiivsuse kasvatamine;
- kursishoidmine kirjanduse/keele ajaloo ning aktuaalsete teemadega;
- humanitaarse mõtlemise ning humanitaarainete väärtustamine.

Arendatavad pädevused: väärtuspädevus, sotsiaalne pädevus, õpipädevus, ettevõtlikkuspädevus

Läbivad teemad: kultuuriline identiteet, väärtus ja kõlblus, teabekeskond

## Naljapäev

1. aprillil tähistatakse naljapäeva. Naljapäeval määratakse igal aastal uus stiil. Klassis lepatakse kokku, kuidas see koos teostada. Naljapäeval kantakse klassiga ette väike lühikava kogu koolile.

Eesmärk:

- laste loovuse arendamine ja eneseväljendamine läbi riietuse, soengute, aksessuaaride jms;
- arendada loovust; tunda rõõmu loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
- mitmekesistada igapäevast koolielu;
- võimaluse andmine kunstiainetes andekatele õpilastele.

Arendatavad pädevused: väärtus- ja enesemääratluspädevust.

Läbivad teemad: väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet.

## § 18. III kooliastme loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord

(1) III kooliastmes korraldab kool 8. klassi õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö, milleks on uurimus, projekt, kunstitöö vms.

(2) Loovtöö temaatika esitavad aineõpetajad 7. klassi õpilastele aprillikuuks (iga aineõpetaja esitab 5 teemat), täpsema teemavaliku teevad õpilased 7. klassis maikuu jooksul ja 8. klassi I veerandi jooksul. Lõplik õpilaste loovtöö teemade valikute ja juhendajate kinnitamine toimub 8. klassi II veerandi alguseks.

(3) Juhendaja ülesanne on: hinnata töö protsessi ja anda selle kohta tagasisidet õpilasele tema töö kõikides etappides. Suunata õpilast töös esinevate puuduste parandamise võimalustele.

(4) Loovtöö koostamise aluseks on „Parksepa Keskkooli III astme loovtööde korraldus“.

Loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka grupiga. Loovtöö esitlemine toimub IV veerandil, täpne kuupäev kajastub kooli üldtööplaanis.

(5) Õppealajuhataja moodustab hindamiskomisjoni (d), kes annab (vad) õpilasele/grupile suulise hinnangu ja numbrilise tagasiside. Hinnatakse: loovtöö vastavust teemale, püstitatud eesmärkide saavutamist, kasutatud meetodite otstarbekust, loovtöö vormistust, loovtöö originaalsust, loovtöö koostamise ajakavast kinnipidamist, kaitsmisettekande vormistust ja näitlikustamist, kaitsmisettekande esitust, kaitsmisel küsimustele vastamist.

(6) Loovtöö teema märgitakse lõputunnistusele.

(7) Lihtsustatud õppe puhul ei ole õpilane kohustatud sooritama õppeaineid lõimivat loovtööd.

## § 19. Gümnaasiumi uurimis- või praktilise töö korraldus

(1) Parksepa Keskkoolis koostab õpilane uurimis- või praktilise töö (edaspidi töö), mida arvestatakse ühe lõpueksamina.

(2) Õpilane koostab töö vastavalt kehtestatud ja kooli kodulehel avaldatud korrale koostöös juhendajaga 11. klassis.

(3) Uurimistöö - Õpilase iseseisvalt planeeritud, läbi viidud ja kirjutatud teaduslik töö, uurimisprotsessi konkreetne tulemus või kirjalik aruanne, mis kajastab õpilase oskust iseseisvalt mõelda ja sisaldab õpilase enda seisukohti. Uurimistöö pole referaat, vaid on uurimata või vähe uuritud materjali analüüs ja selle korrektne ning loogiline kirjapanek. Õpilasuurimus vastab teaduslikele töödele esitatavatele nõuetele.

(4) Praktiline töö – õpilase poolt planeeritud, läbi viidud ja kirjalikult vormistatud töö. Praktiliseks tööks sobivad õpilasürituse/projekti planeerimine ja läbiviimine, juhend- ja õppematerjalide väljatöötamine, tõlketööd, suuremahuliste uuringute läbiviimine, loovtööd ning muud mahult ja sisult sobivad õpilastööd.

(5)Juhendaja ülesanne on: hinnata töö protsessi ja anda selle kohta tagasisidet õpilasele tema töö kõikides etappides. Suunata õpilast töös esinevate puuduste parandamise võimalustele.

(6)Retsensendi ülesanne on: jälgida töö vastavust püstitatud eesmärgile; anda hinnang püstitatud ülesande lahendamise otstarbekusele; näidata töö kasutusvõimalusi; jälgida vormistuse vastavust nõuetele ja välja tuua töö peamised väärtused ja huvipakkuvad osad; välja tuua töö puudused (viidates konkreetsele leheküljele, lõigule, reale või joonisele); anda hinnang tööle; esitada retsensioon töö koostajale vähemalt viis päeva enne töö kaitsmist.

(7)Töö koostamise, vormistamise ja esitamise täpsem ajakava avalikustatakse õppeaasta alguses kooli kodulehel.

(8)Ajakavast kinnipidamist jälgib Parksepa Keskkooli õpilasuurimuse ja praktilise töö koordineerija.

## **§ 20. Õpilase arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus**

(1)Hindamise eesmärk on:

1) toetada õpilase arengut – anda tagasisidet õpilase arengu kohta, innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima, suunata õpilase enesehinnangu kujunemist ja suunata õpilast edasise haridustee valikul;

2) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;

3) anda alus õpilase järgmisse klassi üleviimiseks ning põhikooli lõpetamise otsuse tegemiseks või anda alus otsuse tegemiseks kursuse läbimise ning gümnaasiumi lõpetamise kohta.

(2)Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid ja hindamisviise. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa.

(3)Kool annab õpilasele ja vanemale kirjalikku tagasisidet põhikooliõpilase käitumise ja hoolsuse kohta iga veerandi ning õppeperioodi lõpus. Gümnaasiumiõpilase puhul antakse kirjalikku tagasisidet käitumise kohta kaks korda õppeaastas.

(4)Kooli õppekavas sätestatud hindamise korralduse avalikustab kool avaliku teabe seaduse alusel kooli tegevuse kajastamiseks peetaval veebilehel.

(5)Aineõpetajal on hindamise korraldus kajastatud e-kooli ainekaardil ning antud korda tutvustab ta õppeaasta ning veerandi/kursuse alguses õpilastele.

(6)Hinnete ja hinnangute vaidlustamise:

1) Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega.

2) Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

(7)Kujundav hindamine

1) Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisel õppimisel ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

2) Õppetunni või muu õppetegevuse vältel saab õpilane õpetajalt, kaaslastelt või enesehinnangu abil enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme



õppe- ja kasvatusesmärkide ja läbivate teemade), ent ka käitumise, hoiakute ning väärtushinnangute kohta.

- 3) Õpilane kaasatakse hindamisse, et arendada tema oskust eesmärke seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel hinnata ning tõsta õpimotivatsiooni.
- 4) Koolipere annab õpilasele igapäevaste tegevuste ja sündmuste vältel tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Juhtumite korral, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavadega, kasutatakse kooli kodukorras kehtestatud õpilase suhtes rakendatavaid mõjutusmeetmeid.
- 5) Õpilase arengu toetamiseks korraldatakse vähemalt üks kord õppeaasta jooksul arenguvestlus vastavalt „Arenguvestluse läbiviimise korrale Parksepa Keskkoolis“. Arenguvestlusel analüüsitakse õpilase arengut ja toimetulekut tulenevalt õpilase individuaalsest eripärast ja õpilase, vanema või kooli poolt oluliseks peetavast. Arenguvestlus võimaldab anda tagasisidet õppekava üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide, läbivate teemade eesmärkide, ainevaldkondlike eesmärkide ja ainealaste õpitulemuste kohta. Arenguvestlusel seatakse uued eesmärgid õppimisele ja õpetamisele. Arenguvestluse oluline osa on õpilase enesehindamine.
- 6) Kujundava hindamise ühe vahendina võib kasutada õpimappi. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Õpimappe võib koostada aine ja valdkonnapõhiselt, läbivate teemade või üldpädevuste kohta.

(8) Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus

- 1) Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega.
- 2) Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.
- 3) Ainealaste teadmiste ja oskuste hindamise tulemusi väljendatakse numbriliste hinnetega viie palli süsteemis:

**Hindega «5»** («väga hea») hinnatakse suulist vastust (esitust), kirjalikku või praktilist tööd, praktilist tegevust või selle tulemust (edaspidi õpitulemus), kui see on täiel määral õppekava nõuetele vastav. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «5», kui õpilane on saanud 90–100% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

**Hindega «4»** («hea») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid pole täielik või esineb väiksemaid eksimusi. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «4», kui õpilane on saanud 75–89% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

**Hindega «3»** («rahuldav») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid esineb puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «3», kui õpilane on saanud 50–74% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

**Hindega «2»** («puudulik») hinnatakse õpitulemust, kui see on osaliselt õppekava nõuetele vastav, esineb olulisi puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «2», kui õpilane on saanud 20–49% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

**Hindega «1»** («nõrk») hinnatakse õpitulemust, kui see ei vasta õppekava nõuetele. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «1», kui õpilane on saanud 0–19% maksimaalselt võimalikust punktide arvust

(9) I klassi I poolaastal antakse õpilase ainealaste teadmiste ja oskuste saavutamise kohta kirjalik hinnang.

(10) Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, võib kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindega „nõrk“.

(11) Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindega „puudulik“ või „nõrk“ või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks.

(12) Järelevastamiseks täidab õpilane vastava ülesande uuesti õpetajaga kokkulepitud ajal pärast hinde teada saamisest. Hinne kantakse e-päevikusse tärniga.

(13) Kui õpilane on pikaajaliselt puudunud või ta ei ole ise võimeline õppima, siis on tal võimalus saada eelnevalt konsultatsioone.

## **§ 21. Kokkuvõtvad hinded ja järgmisse klassi üleviimine põhikooliosas**

(1) Kokkuvõttev hindamine on hinnete koondamine veerandi- või poolaastahinneteks ja veerandi- või poolaastahinnete koondamine aastahinneteks. Koondhinded esitatakse viie palli süsteemis.

(2) Kui õppeaine veerandi- või poolaastahinne on jäänud andmata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, hinnatakse aastahinde väljapanekul vastaval perioodil omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk“.

(3) Õpilasele, kelle veerandihinne on „puudulik“ või „nõrk“ või on jäetud hinne välja panemata, koostatakse selles õppeaines järelevastamise ajakava või määratakse mõni muu tugisüsteem vastavalt „Parksepa Keskkooli tugisüsteemide ja nende rakendamise korrale“, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused.

(4) Kokkuvõtvate hinnete alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmisse klassi, jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õpilaste järgmisse klassi üleviimise otsus tehakse enne viimase õppeveerandi lõppu.

(5) Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt kokkuvõtvate hinnete alusel tuleks välja panna aastahinne „puudulik“ või „nõrk“. Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne viimase õppeveerandi lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetel juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast viimase õppeveerandi lõppu. Aastahinne pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi. Antud tähtaegu ei kohaldata õpilase suhtes, kellele on koostatud individuaalne õppekava, kus on ette nähtud erisused järgmisse klassi üleviimise ajas.

(6) Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib erandjuhul jätta õpilase klassikursust kordama, kui õpilasel on kolmes või enamas õppeaines aastahinne „puudulik“, täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema esile toodud kaalutlused, mille põhjal peetakse otstarbekaks jätta õpilane klassikursust kordama.

(7) Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib jätta klassikursust kordama õpilase, kellel on põhjendamata puudumiste tõttu kolmes või enamas õppeaines aastahinne „puudulik“ või „nõrk“ või mitterahuldav hinnang. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse.

(8) 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.

## **§ 22. Kokkuvõtvad hinded gümnaasiumiosas. Järgmisesse klassi üleviimine, täiendavale õppetööle jätmine ja järelevastamiste kord gümnaasiumiosas.**

(1) Õpitulemusi vastavas õppeaines hinnatakse kokkuvõtvalt kursuse- ja kooliastmehindega. Kursusehinne pannakse välja kursuse jooksul saadud hinnete alusel. Kooliastmehinne pannakse välja õppeaine 10.–12. klassi kursusehinnete alusel.

- (2) Kui kursusehinne on jäänud välja panemata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, loetakse kooliastmehinde väljapanekul selle kursuse vältel omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele «nõrk».
- (3) Õppenõukogu, mis lõpetab 10., 11. ja 12. klassi õppeperioodi, määrab õpilasele täiendava õppetöö ainetes kus on puudulikud kursusehinded.
- (4) Klassijuhataja teatab lapsevanemale õppenõukogu otsuse täiendavale õppetööle jätmise kohta.
- (5) Täiendava õppetöö aja, korra ja mahu määrab aineõpetaja.
- (6) Aineõpetaja parandab kursusehinded pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi, ja lisab e-kooli kommentaaridesse hinde muutmise kuupäeva või seletuse selle muutmata jätmise kohta.
- (7) 11. ja 12.klassi üleviimisel, so 30. augustiks, peavad kõik mitterahuldavad kursusehinded olema parandatud.
- (8) Järelevastamisega seotud küsimustega pöördub õpilane ISE aineõpetaja poole.
- (9) Kui kooliastmehinnet ei ole võimalik 12. klassi õppeperioodi lõpus välja panna mitterahuldavate kursusehinnete tõttu, määratakse õpilasele täiendav õppetöö.
- (10) Õppeainete kooliastmehinded pannakse välja enne õppeperioodi lõppu. Õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, pannakse kooliastmehinne välja pärast täiendavat õppetööd.
- (11) Kursuse jooksul võib sooritamata töid ja mitterahuldavaid hindeid vastata õpetajaga kokkulepitud ajal.
- (12) Kui õpilane registreerib aineõpetaja juures end järeletoole, kuid ei saa mõjuval põhjusel järele vastata, peab ta aineõpetajat teavitama.
- (13) Tegemata tööd tähistatakse eKooli päevikus X .
- (14) Järele vastatud tööd parandatakse eKoolis ja parandatud hinne jääb tärniga.
- (15) Kursuse õpitulemuste omandamist kontrollivate kirjalike tööde (kontrolltööde) aeg kavandatakse kooskõlas teiste aineõpetajatega. Tööde kava kajastab eKooli kontrolltööde loetelu.
- (16) «Nõrgalt» ja «puudulikult» edasijõudvad õpilased kutsutakse aru andma ümarlauda, õppenõukogule või hoolekogule, arvestades klassijuhataja ja aineõpetajate ettepanekuid.

## **§ 23. Põhikooli ja gümnaasiumi lõpetamise korraldus**

### **Põhikooli lõpetamine**

- (1) Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad“, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul.
- (2) Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:
- 1) kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
  - 2) kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.
- (3) Haridusliku erivajadusega õpilasele, kelle individuaalne õppekava sätestab teistsugused nõuded võrreldes riikliku õppekavaga, on lõpetamise aluseks individuaalse õppekava õpitulemuste saavutatus. Haridusliku erivajadusega õpilasel on õigus sooritada põhikooli lõpueksamid eritingimustel (lisaega kuni 15 minutit ühe astronoomilise tunni kohta; eksami läbiviimist eraldi ruumis; puhkepausi kuni 10 minutit ühe astronoomilise tunni kohta; arvuti kasutamist ilma õigekirjakontrolli programmi (spelleri) kasutamisetä õpilasel, kes ei saa kirjutada või kelle käekiri on erivajadusest tingituna raskesti loetav; vastuse üleskirjutamist

tugiisiku poolt, kui õpilane ei saa kirjutada; nägemispuudega või spetsiifilise lugemishäirega (düsleksia) õpilasele eksamiküsimuste ja teksti ettelugemist; kuulmispuudega õpilasele eksami toimumise korralduse kohta kirjalike juhtnööride andmist; õpiraskustega õpilasel õppevahendite (sõnaraamatud, abivalemid jms) kasutamist; õpiraskustega õpilasele töökorralduste ja eksamiülesannete teksti täpsemat lahtikirjutamist, ümberstruktureerimist või suulist selgitamist; spetsiifilise õigekirjahäirega (düsgraafia) õpilasele emakeele eksamitöö diferentseeritud hindamist; kuulmispuudega õpilasele viipekeele tõlgi kasutamist. Lihtsustatud õppel olev põhikoolilõpetaja sooritab põhikooli lõpetamisel järgmised koolieksamid:

1) eesti keele eksam;

2) matemaatikaeksam;

3) kooli poolt kohustuslike õppeainete hulgast valitud õppeaine eksam. Kooli valitud eksami õppeaine ja vormi määrab kooli direktor ning teeb selle põhikoolilõpetajale ja tema seaduslikule esindajale teatavaks hiljemalt jooksva õppeaasta 1. veebruariks

(4) Õpilane, kelle õppekeel ei ole eesti keel, kes õpib keelekümblusklassis või kes asus eesti õppekeelega koolis või klassis õppima viimase kuue õppeaasta jooksul võib käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 1 või lõike 4 punktis 1 nimetatud eesti keele eksami asemel sooritada eesti keele teise keelena eksami.

(5) Varem välisriigis õppinud õpilane, kes on enne lõpueksamite toimumist Eestis põhikoolis õppinud kuni kolm järjestikust õppeaastat ning kellele on eesti keele õppimiseks koostatud individuaalne õppekava, võib eesti keele või eesti keele kui teise keele eksami sooritada temale koostatud individuaalse õppekava põhjal ettevalmistatud koolieksamina.

### **Gümnaasiumi lõpetamine**

Gümnaasiumi lõputunnistus antakse õpilasele:

1) kelle kohustuslike õppeainete kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad;

2) kelle valikkursuste hinded või hinnangud vastavad gümnaasiumi kehtestatud nõuetele;

3) kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega õppeaine kohustuslikule mahule vastavad eesti keele, matemaatika ja võõrkeele riigieksamid. Riigieksami mitterahuldava tulemuse korral sooritatakse vastavas õppeaines direktori kinnitatud materjalide alusel eksam, mille vähemalt rahuldav hinne annab õiguse gümnaasium lõpetada;

4) kes on sooritanud vähemalt rahuldavale tulemusele koolieksami. Koolieksami põhiosa moodustab kooli õppekavas sätestatud õppesuunast tulenev ainevaldkond või ainevaldkonnad. Lisaks sellele peavad koolieksamid hõlmama teadmisi ja oskusi sotsiaalainete ja loodusainete ainevaldkonnast;

5) kes on sooritanud gümnaasiumi jooksul lõpueksamiga võrdväärse uurimistöö või praktilise töö.

6) Õpilased, kes on gümnaasiumis õppinud eesti keelt teise keelena, õpilased, kes on lõpetanud põhikooli vene või muu õppekeelega koolis või klassis ja on asunud õppima eesti õppekeelega gümnaasiumisse või gümnaasiumiklassi, ning õpilased, kes on vene või muu õppekeelega gümnaasiumist või gümnaasiumiklassist asunud õppima eesti õppekeelega gümnaasiumisse või gümnaasiumiklassi, võivad valida, kas sooritavad eesti keele või eesti keele teise keelena riigieksami.

7) Haridusliku erivajadusega õpilasele, kellel käesolevas määruses sätestatud tingimustel kooli õppekavaga või nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga on vähendatud või asendatud käesolevas määruses sätestatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus.

## **§ 24. Hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted, tugiteenuste rakendamise kord**

Hariduslike erivajaduste korral (reguleeriv dokument on „Tugisüsteemid ja nende rakendamise kord Parksepa Keskkoolis“), mis tulenevad õpiraskustest, terviseseisundist, puudest, käitumis- ja tundeeluhäiretest, pikemaajalisest õppes eemalviibimisest või eesti keele ebapiisavast valdamisest, on õpilase toetamiseks järgmised võimalused:

- 1) individuaalne juhendamine aineõpetaja poolt;
- 2) individuaalse õpiabiplaani koostamine põhikooliõpilasele, kui õpetaja märkab puudujääke õpilase teadmiste ja oskuste omandamisel ning õpilase hinded on „puudulik“ või „nõrk“ või õpilase kokkuvõttev hinne on „puudulik“ , „nõrk“ või jäetud välja panemata;
- 3) individuaalse õppekava koostamine;
- 4) logopeedi konsultatsioonid ning osalemine kõneravitundides;
- 5) Võrumaa Rajaleidja keskuse õppenõustamisalased konsultatsioonid.

Haridusliku erivajaduse korral, mis väljendub tugevas motivatsioonis või/ja kõrgemates vaimsetes või erivõimetes ja/või loominguilises, on õpilase arengu ja motivatsiooni toetamiseks vastavalt andekuse valdkonnale järgmised võimalused:

- 1) teadusandekus reaali- ja loodusainetes – koordinaatorid reaali- ja loodusainete ainekomisjonid;
  - o bioloogia, füüsika ja matemaatika rühmatunnid põhikooli kolmandas kooliastmes;
  - o valikkursused gümnaasiumis;
  - o huviringid (matemaatikaring, keemiaring);
  - o osalemine Tartu Ülikooli Teaduskooli kursustel;
  - o osalemine koolisisestel, piirkondlikel, üleriigilistel ja rahvusvahelistel aineolümpiaadidel ja ainevõistlustel;
  - o osalemine piirkondlikel matemaatikapäevadel;
  - o laia matemaatika riigieksamite sooritamine;
  - o loodusainetes koolieksamite sooritamine;
  - o koostada loovtöö põhikooli kolmandas astmes ja uurimistöö gümnaasiumis;
- 2) teadusandekus humanitaarainetes – koordinaatorid humanitaarainete ainekomisjonid;
  - o valikkursused gümnaasiumis;
  - o võõrkeelte tasemeeksamite sooritamine;
  - o sotsiaalainetes koolieksamite sooritamine;
  - o osalemine koolisisestel, piirkondlikel, üleriigilistel ja rahvusvahelistel aineolümpiaadidel, ainevõistlustel, konkurssidel ja konverentsidel;
  - o koostada loovtöö põhikooli kolmandas astmes ja uurimistöö gümnaasiumis;
  - o osaleda kooli näiteringis, ajalooringis;
  - o korraldada ja/või osaleda omaloomingulistel ülesastumistel;
  - o avaldada omaloomingut kooli almanahhis;
- 3) andekus muusikas, kunstis, käsitöös, tehnoloogias ja spordis – koordineerivad oskusainete ja kehalise kasvatusa ainekomisjonid
  - o osaleda mudilas-, laste-, segakooris või poisteansambelis; osaleda kunstiringis;
  - o osalemine koolikontsertidel;
  - o esinemised kooli aktustel;
  - o osalemised piirkondlikel ja üleriigilistel konkurssidel ja laulupidudel;
  - o osaleda kooli tantsu- ja spordiringides ning korvpalli spordiklubis;

- eksponeerida omaloomingut ülekoolilistel näitustel;
  - osaleda koolisisestel, piirkondlikel ja üleriigilistel konkurssidel ja võistlustel;
  - koostada loovtöö põhikooli kolmandas astmes ja uurimistöö gümnaasiumis;
- 4) andekus sotsiaalses sfääris – koordineerib huvijuht ja ELO kuraatorid
- osaleda õpilasmavalitsuse töös;
  - esindada õpilasmavalitsust ja osaleda hoolekogu töös;
  - osaleda ELO töös;
  - osaleda ülekooliliste ürituste korraldamises;
  - osaleda koolisisestes, piirkondlikes, üleriigilistes projektides või konverentsidel;
  - koostada loovtöö põhikooli kolmandas astmes ja uurimistöö gümnaasiumis.

Lisaks sellele on võimalik:

- 1) päev enne aineolümpiaadi saada ettevalmistumiseks õppetundidest vaba päev;
- 2) kui põhikoolis õpib eesti keelest erineva emakeelega õpilane, võib kool õpilase vanema nõusolekul eesti keele õpet korraldada „Eesti keel teise keelena“ ainekava alusel
- 3) Eestis vähem kui kolm aastat elanud õpilase puhul võib lapsevanema taotlusel loobuda B-võõrkeele õppes
- 4) kui haridusliku erivajadusega õpilasele koostatud individuaalse õppekavaga nähakse ette riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste vähendamine või asendamine või kohustusliku õppeaine õppimisest vabastamine, võib individuaalset õppekava rakendada nõustamiskomisjoni soovitusel.
- 5) gümnaasiumis tervislikel põhjustel koduõppel olevale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava ning tema õppekoormust võib vähendada kuni kaheksa kursuse võrra iga arvestusliku koduõppel viibitud õppeaasta kohta.

Lihtsustatud õppes lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- 1) Lihtsustatud õppes lähtutakse põhimõttest, et igaühel peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul arvestatakse õpilaste võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi.
- 2) Lihtsustatud õppes pööratakse tähelepanu sallivusele erinevuste suhtes, kaaslaste erivajaduste mõistmisele; oma võimaluste ja piirangute teadvustamisele.
- 3) Taotletakse iga õpilase arengu toetamist: lapse arengupuute ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Selle aluseks on iga lapse arengutaseme ja -võimaluste hindamine. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele. Sellisel juhul kohaldatakse eeldatavate õpitulemustena õpilasele koostatud individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemusi.
- 4) Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele.
- 5) Lihtsustatud õppe väljundiks on praktilist tööd väärtustav ja kutseõppeks valmis olev ühiskonna liige. Taotletakse õpetamist, kasvatamist ja arengu toetamist valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teooriaid käsitletakse minimaalselt, nende ülesandeks on üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud. Praktilised oskused konkretiseeritakse õpitulemustes. Praktiliste oskuste omandamisel toetatakse emakeeles (suhtlemine, teabe hankimine), matemaatikas jt ainetes omandatud teadmiste ja oskuste. Seosed eri ainevaldkondade vahel kujunevad üldõppe või selle elementide rakendamise, õpetust läbivate teemade, õppeülesannete, -meetodite ja -viiside abil.

- 6) Lihtsustatud õppes suunatakse õpilast omandama sotsiaalseid kogemusi: täitma ülesandeid koostöös, eeskuju järgi, näidise põhjal ning sõnalise selgituse alusel. Õpilaste aktiviseerimine eeldab nende psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Oluline on õpetaja ja õpilaste emotsionaalne kontakt ühistegevuses, õppe jõukohasus, heatahtlik ja toetav miljö. Õpioskuste kujunemist soodustavad õpetaja ja lastevanemate sagedased kontaktid (ühised nõudmised, samalaadne abi).
- 7) Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetse õpilasega. Tähtis on koostöö eripedagoogiga, aineõpetajatega, lapsevanematega, kutseõppe korraldajatega, valla esindajatega, vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli ja õpilastega.

### **§ 25. Karjääriõppe korraldus**

- (1) Karjääriõppe eesmärgiks on toetada põhikooli- ja gümnaasiumilõpetajat oma isiksuseomaduste ja reaalsete võimaluste hindamisel ning karjääriotsuste ja eneseteostuse seostamisel kaasaegse töömaailmaga.
- (2) Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ sisu ja eesmärgid arvestatakse kooli õpikeskkonna kujundamisel. Sellest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ja ülekoollisi projekte.
- (3) Tunnivälise tegevuse käigus saavad õpilased projekti- ja kutsepäevade, õppekäikude jms raames toetust karjääriotsuste ja eneseteostuse planeerimiseks.
- (4) Karjäärinõustamisteenus tagatakse õpilasele, lapsevanemale ja õpetajale koostöös lähima nõustamiskeskusega.
- (5) Karjääriteenuste kättesaadavus tagatakse:

- 1) ainetundides läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisel;
- 2) loengud ja testid 8. ja 9. klassis ning gümnaasiumi lõpuklassides koostöös Võrumaa Rajaleidja keskusega;
- 3) valikkursused (majandus- ja ettevõtlusõpe);
- 4) ülekoollised projektid/üritused (töövarjupäev, õpilasfirma);
- 5) edasiõppimist tutvustavad loengud, õppepäevad nii koolis kui partnerite juures;
- 6) kool toetab õppimisvõimaluste tutvustamist välisriikide kõrgkoolides;
- 7) arenguestlused;
- 8) tõhusate teabeotsingumeetodite kujundamine, mis hõlmavad erinevaid tööturuinfo teavikuid ja teabekeskondi (rajaleidja.ee);
- 9) karjäärilase temaatika väljapakkumine III kooliastmes korraldatava loovtöö planeerimiseks.

### **§ 26. Õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus**

- (1) Klassi- või aineõpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete arendamiseks selgitatakse välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valitakse sobivad õppemeetodid ning korraldatakse diferentseeritud õpet. Õpilasel, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitemumuste saavutamisel, on võimalus saada täiendavat aineõpetaja konsultatsiooni väljaspool õppetunde.
- (2) Klassijuhatajad viivad läbi arenguestlusi õpilaste ja lastevanematega vastavalt kehtestatud korrale.
- (3) Lapsevanemal on võimalus saada abi:
  - 1) klassiõpetajalt/aineõpetajalt
  - 2) klassijuhatajalt

- 3) sotsiaalpedagoogilt
- 4) logopeedilt
- 5) kooli juhtkonnalt

(4) Kool korraldab õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagab õpilastele karjääriteenuste (karjääriinfo, karjäärinõustamine) kättesaadavuse.

(5) Kool avalikustab koolikorraldusliku teabe veebilehel. Aineõpetaja ja klassijuhataja edastab vajaliku info eKooli või õpilaspäeviku kaudu.

Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse aineõpetajate poolt õpilasele teatavaks õppeveerandi või poolaasta algul.

(6) Kool teavitab õpilast ja lapsevanemat õpilase hinnetest kas:

- 1) eKooli kaudu
- 2) paberkanalil klassitunnistuse kaudu

## § 27. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

(1) Ainekavade ühisõuded:

- 1) ainekava nimetus, klass, kasutatav õppekirjandus, õppekavas määratud tundide arv;
- 2) aine õpetamisel taotletavad õppe- ja kasvatusesmärgid;
- 3) aine õpetamisel taotletavad üld- ja valdkonnapädevused;
- 4) lõimingu põhimõtted;
- 5) läbivate teemade rakendamine õppeprotsessis;
- 6) õpitulemused klassi- / kooliastmeti;
- 7) põhi- ja alateemade esitamine ning neile planeeritud õppetundide näitamine;
- 8) hindamise eripära;

(2) Veel võib ainekavasse lisada:

- 1) klassiväline kirjandus;
- 2) õppevahendid;
- 3) füüsiline õpikeskkond;
- 4) pikemaajalised ainealased projektid

(3) Lähtuvalt ainekavast koostab õpetaja oma töökava.

Töökava:

- 1) on õpetaja tööks kindlas klassikollektiivis;
- 2) töökava on töö üldise planeerimise aluseks
- 3) töökavas määrab õpetaja iga konkreetse teema mahu ja ulatuse.

Õpetaja töökava koosneb:

- 1) õppeaine käsitletavatest teemadest nädalase täpsusega;
- 2) hindamise põhimõtetest, kuidas on seotud protsessi- ja kokkuvõttev hindamine;
- 3) õpilase konsulteerimise ja õpiabi korraldusest

## § 28. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

(1) Kooli õppekava on dokument, mida vajadusel korrigeeritakse igal õppeaastal.

(2) Parandus- ja muudatusettepanekuid võivad esitada kõik õppenõukogu liikmed kirjalikult I poolaasta jooksul.

(3) Kooli juhtkond teeb parandused ja muudatused II poolaasta jooksul ning esitab uuendatud õppekava muudatused enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks kooli hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule.

(4) Õppenõukogu kinnitab muudatused õppeaasta lõpus.

(5) Muudatused hakkavad kehtima järgmisest õppeaastast.

(6) Kooli õppekava uuendamise korra täitmise eest vastutab kooli direktor.